Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 78/1678	Łódź, Poniedziałek 1 kwietnia 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז מאנטאג כ אדר ב׳, תרפ״ט	Nr. 78/1678

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

געעפענט דעם יודיש-אמעריק. קאנגרעס

עס זענען בעטראכט געווארען פראגען פון מזרח-אייראפעאישען יודענטום

ניו-יארק, 31. (יט״א טעלעגראפיש).
דא האט זיך געעפענט די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון יודיש-אמעריקאנישען קאנגרעס. ס׳זענען בעטראכט געווארען פראגען פון מזרח-אייראפעאישען יודענטום, ווי פוילען, ליטע, בעסאראביען א. אנד.

א מעטשעט אויפ׳ן ארט פון כותל מערבי?

יודען אינטערווענירען ביים דיסטריקט-קאמיסאר

ירושלים. 31. (יט״א טעלעגראפיש).
צווישען דער יודישער בעפעלקערונג הערשט א געוואלדיגע בעאונרוהיגונג צוליב די שטארקע קלאנגען, אז די מוסולמענער ווילען אויסבויען א מעטשעט אויפ׳ן ארט, וואו ס׳געפינט זיך די כותל-מערבי.

די ירושלימער קהלה האט אינטערווענירט ביים דיסטריקט-קאמיסאר וועלכער האט צוגעזאגט אונטערצונעהמען אן אויספארשונג.

די אראבישע פאדערונגען

געגען א פארלאמענטארישער זעלבסטפערוואלטונג אין א״י

ירושלים, (יט״א) די טעג האט בעזוכט דעם נציב-העליון פון ארץ-ישראל אן אראבישע דעלעגאציע פון יפו, וועלכע האט איהם איבערגעגעבען א מעמאריאל מיט א פאדערונג איינצופיהרען א פארלאמענטארישע רעגירונג אין ארץ-ישראל. אינ׳ם מעמאריאל ווערט אויך געפאדערט, אז ביז דער פארלאמענט וועט געשאפען ווערען זאל צונויפגערופען ווערען א קאנפערענץ פון אלע געמיינשאפטען, כדי צו בעטראכטען די לאגע אין לאנד. די אויטארען פון מעמאריאל פאדערען אויך, אז עס זאלען ערטיילט ווערען רעגירונגס-אמטען די פארשטעהער פון פערשידענע געמיינשאפטען פראפארציאנעל צו זייער צאהל.

צענטראל-קאמיטעט פון קאמוניסטישער פארטיי

אינסטרואירט די יוגענד-קאמוניסטען צו קעמפען געגען אנטיסעמיטיזם

מאסקווע. (י. ט. א.) דער צענטראל-קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי האט ארויסגעגעבען א רייהע אינסטרוקציעס דער קאמוניסטישער יוגענד-פארטיי צו פערשטארקען די פראפאגאנדע צווישען דער יוגענד און ראטען-פערבאנד מיט׳ן צוועק אויפצוהויבען דעם קאמוניסטישען גייסט און בעקעמפען די אינערליכע שונאים.

צווישען די פונקטען, וואס ווערען אויסגערעכענט אין די אינסטרוקציעס ווערט דערמאהנט די פראגע פון אנטיסעמיטיזם.

אנטיסעמיטיזם — ערקלערט די צ. ק. — איז איינע פון די קרענקליכע ערשיינונגען, וואס בעווייזען זיך לעצטענס אפילו אין די רייהען פון דער יוגענד-פארטיי און דארף דערפאר בעקעמפט ווערען מיט אלע כוחות.

קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין יוגאסלאוויען.

בעלגראד, 31- (יט״א טעלעגראפיש).
היינט האט זיך געעפענט די קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין יוגאסלאוויען.

די רעגירונג ווייזט ארויס א גרויסען אינטערעס צו דער קאנפערענץ.

אויף דער קאנפערענץ וועט בעטראכט ווערען דער אנטייל פון יוגאסלאווישען יודענטום אין דער יודישער אגענץ.

די ענגלישע פרעסע איז אומצופרידען

וואס די ענגלישע סוחרים-דעלעגאציע איז געפאהרען קיין רוסלאנד

לאנדאן, 31. (ספ. טעל.) די ענגלישע פרעסע קאמענטירט שטארק די פראגע וועגען דער רייזע פון דער ענגלישער דעלעגאציע קיין סאוויעט-רוסלאנד. דערביי זאגען זיך עטליכע צייטונגען זעהר שארף ארוים וועגען דער דאזיגער אונטערנעהמונג.

די ענגלישע פרעסע איז אויפגערעגט צוליב דעם וואס די סאוויעט-רעגירונג האט נישט ערלויבט די ענגלישע זשורנאליסטען מיטצופאהרען מיט דער סוחרישער דעלעגאציע. די ענגלישע פרעסע האלט דעריבער, אז מ׳וועט נישט קענען האבען קיין צוטרוי צו די ידיעות, פון דער דעלעגאציע, וועלכע ווערט קאנטראלירט דורך די סאוויעטען.

„דיילי-מייל״ האלט, אז די דעלעגאציע ווערט אזוי פריינדליך אויפגענומען אין רוסלאנד, ווייל די ווייל די סאוויעטען ווילען זיך בארגען געלד.

„דיילי-מייל״ ווארענט דעריבער די ענגלישע סוחרישע דעלעגאציע אז זי זאל נישט בארגען קיין געלד ווייל דאס געלד איז ריזיקירט און מען וועט עס שוין נישט זעהען צוריק.

12 פערבארגענע משומדים

ווארשא, 31. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).
אין אחוואקאטען-ראט האבען היינט געשוואוירען א גאנצע רייהע ניי-בעשטימטע אחוואקאטען, צווישען זיי 20 יודען. 12 פון די דאזיגע יודען האבען אבער געשוואוירען מיט דער קריסטליכער שבועה, ווייל, ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, זענען זיי געשמדט. וועגען דעם האט ביז-איצט קיינער נישט געוואוסט, און זיי האבען פערקעהרט אין יודישע קרייזען, איינער פון זיי איז אפילו געווען רעלעגאט אויפ׳ן יודישען אקאדעמיקער-צוזאמענפאהר אין לעמבערג.

א געשלעג אויפ׳ן ווארשאווער בית עולם,

בעת דער לויה פון וויצע-פארזיצער פון דער ווארשאווער קהלה

ווארשא, 31. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

אויף דער לויה פון וויצע-פארזיצענדען פון דער יודישער קהלה אין ווארשא, ישעיה ראזענבוים, איז היינט געקומען צו א גרויסער אוואנטורע. צו דער לויה איז געקומען אן עולם פון עטליכע טויזענד מאן אויפ׳ן בית-עולם האט דעם ערשטען הספד געהאלטען דער בלאשקער רב קאנאל אין נאמען פון ראבינאט, הרב קאנאל האט זעהר לאנג גערעדט, און ס׳איז קענטיג געווען, אז ער טוט דאס מיט א ציל, ווייל אלס צווייטער האט געזאלט רעדען דער פרעזעס פון דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג, רעפ. פארבשטיין.

ווי נאר רעפ. פארבשטיין האט געוואלט אנהויבען צו רעדען, האבען זיך געהערט פון אלע זייטען געשרייען: „אראפ!, איהר וועט נישט רעדען! צוליב אייך האט דער פערשטארבענער געליטען!״
א. אז. וו. ש

די אוואנטורע האט געדויערט א לענגערע צייט, רעפ. פארבשטיין האט אבער ערקלעהרט, אז ער וועט פריהער נישט אראפגעהן ביז מ׳וועט איהם ערלויבען צו רעדען. בינו-לבינו האט זיך אנגעהויבען א געשלעג צווישען די „אגודה״-אנהענגער און „מזרחיסטען״.

די מקורבים פון פערשטארבענעם זענען הערוויל אוועק מיט׳ן מת און איהם מקבר געווען, אזוי אז רעפ. פארבשטיין האט נישט געהאט פאר וועמען צו רעדען.

זאפארט צו פערמיטען

א פאבריקס-לאקאל

און קעלערס פון א גרעסערן פערנעהם אין צענטער שטאט אין גוטען צושטאנד. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון דער צייטונג.
5429

גוּ-טע נופעריגס

און שטאפעריגס

קענען זיך מעלדען

אין דער פאבריק יולוש 30.

דאנקזאגונג.

דורכמיט האב איך דעם כבוד צו דאנקען די ה״ה: פארזיצענדען משה קארפעל, סעקרעטאר מרדכי קוזדא, פארשטעהער יצחק זעלקאוויטש און ה׳ סטאלארסקי פאר זייער הילף, וואס זיי האבען מיר געגעבען אין פיל אנגעלעגענהייטען.
מיט אכטונג משה ווייסוועלנער
פון דער העקער-סעקציע.
5419

בלב קרוע ומרתח הננו מודיעים על דבר האסון הגדול שקראנו בהלקח מאתנו פאר ראשנו ומפארתנו האיש החסיד שלשלת היחסן י״א

נ. ע.

שבתי ב״ר בנימין ז״ל

ענגלאַרד

בשנת הששים ותשע לימי חיו.

הלויתו למנוחתו עולמים תהי׳ היום ביום ב׳ כ׳ אדר ב׳ תרפ״ט בשעה 3 אחר ה״צ מבית האבל שענקעוויטשא 39.

השרוים בצער עמוק

אשתו, בניו, בנותיו, חתניו, כלותיו ונכדיו.

50000 דאָלאַר פאַר די הונגעריגע יודן אין ליטע

נ י ו - י א ר ק. (י.ט.א.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון דער פאַדעראַציע פון די ליטווישע יודען אין די פאַראייניגטע שטאַטען אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו זאַמלען 50.000 דאָלאַר לטובת די הונגערלײַדענדער יודישער באַפעלקערונג אין צפון-טייל פון ליטע.

דער נציב-העליון בעזוכט דעם העברעאישען אוניווערזיטעט

י ר ו ש ל י ם. (י.ט.א.) די טעג האָט בעזוכט דעם העברעאישען אוניווערזיטעט דער נציב העליון פון ארץ-ישראל סער דזשאָן טשענסעלאָר מיט זיין פרוי. גענויע ערקלערונגען וועגען דער ענטוויקלונג פון אוניווערזיטעט האָבען דעם נציב העליון ערטיילט ה' ד"ר מאַגנעס, נאָרמען בענטוויטש, האַרי סאַקער, אַרכיטעקט גרין און אַנד.

סער טשענסעלאָר האָט אַרויסגעוויזען פיל אינטערעס פאַר די פערשידענע אַרבייטס-געביטען אין העברעאישען אוניווערזיטעט.

די יודען ווערען סיסטעמאַטיש אַרויסגעשטויסען פון די אונגאַרישע הויכשולען

ב ו ד אַ פּ ע ש ט. (י.ט.א.) פון די סטאַטיסטישע טאַבעלען, וואָס זענען איצט פערעפענטליכט געוואָרען, איז צו זעהען, אַז מיט 50 יאָהר צוריק האָבען די יודישע סטודענטען בעטראָפען 17,6% פון דער אַלגעמיינער צאָהל סטודענטען, אין יאָהר 1919 40 פראָצ. און נאָך דער איינפיהרונג פון „נומערוס קלאַוזוס" 5, 6 פראָצ. פון דער אַלגעמיינער צאָהל סטודענטען אין אונגאַרן.

נײַע וויסענשאַפטליכע פּובליקאַציעס וועגען דער שחיטה-פראַגע

בערלין, (יט"א) אין יאָהר 1927 זענען פערעפענטליכט געוואָרען אַ רייהע אָפּהאַנדלונגען פון בעקאַנטע אויטאָריטעטען, וועלכע האָבען בעוויזען אויפ'ן סמך פון אַ רייכען מאַטעריאַל, אַז ביים שחיטה אַקט ווערען נישט די בהמות געפּייניגט. לעצטענס איז פערעפענטליכט געוואָרען די פאָרטזעצונג פון דער פּובליקאַציע געווידמעט דער פראַגע פון דער „בעטויבענדער ווירקונג פון שחיטה-אַקט". אין דער פּובליקאַציע האָבען פערעפענטליכט זייערע אַרבייטען פאָלגענדע פּראָפעסאָרען: ל. אשער (בערן), אובילסמא (אוטרעכט), ר. ריטער (מאַרבורג), ק. ביר קער (גיסען), ריפואַס ריימאַנר (בערלין), ע. בעקע (באָן), גערהאַרדט (האַלע), קליין (באָן), שעלינג-טאָן (אָקספאָרד), און וויים (קעניגסבערג).

בעשטראָפט דעם רעדאַקטאָר פון „פעסטער לאָיד"

פאַר אַ שאַרפען אַרויסטריט געגען אַן אַנטיסעמיט

ב ו ד אַ פּ ע ש ט. (י. ט. א.) דער מיטגליד פון אונגאַרישען אָבערן-הויז און הויפּט-רעדאַקטאָר פון „פעסטער לאָיד", יאָסעף וועשי האָט מיט אַ געוויסער צייט צוריק פערעפענטליכט אַ שאַרפען אַרטיקעל געגען דעם געוו. פּרעמיער-מיניסטער גראַף פאַול טעלעקי, וועלכער האָט אונטערגעשריבען אַ פּלאַקאַט פאַר איינפיהרען „נומערוס קלאַוזוס", צו דער אַלגעמיינער איבערראַשונג איז רעד. וועשי אַרויסגעגעבען געוואָרען דעם געריכט, וועלכער האָט איהם פעראורטיילט אויף 1000 פּענגע געלדשטראָף.

ד"ר פילדערמאַן פּראָטעסטירט געגען דער אויפלעזונג פון יודישע קהלות

ב וּ ק אַ ר ע ש ט. (י. ט. א.) דער פּאָרזיצער פון „פערבאַנד פון די רומענישע יודען" דר. פילדערמאַן האָט איבערגעגעבען דער רומענישער רעגירונג אַ פּראָטעסט געגען דער אויפלעזונג פון אַ רייהע יודישע קהלה-פערוואַלטונגען, וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען דורך דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט. אין די דאָזיגע קהלות זענען בעשטימט געוואָרען רעגירונגס קאָמיסאַרען. די רעגירונג האָט פערשפּראָכען אויסצופאָרשען די פראַגע און צוריקציהען די אונגעזעצליכע פעראָרדנונגען.

אַן איינשטיין-אויסשטעלונג אין ירושלים

י ר ו ש ל י ם. (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 50-יעהריגען געבורטסטאָג פון פּראָפ. אַלבערט איינשטיין האָט די יודישע נאַציאָנאַלע און אוניווערזיטעטס-ביבליאָטעק איינגעאָרדנעט אַן אויסשטעלונג פון אַלע ווערק פון גרויסען געלעהרטען, ווי אויך פון דער ליטעראַטור וועגען דער רעלאַטיוויטעט-טעאָריע.

צווישען די עקספּאָנאַטען געפינט זיך אויך איינשטיינ'ס כתב-יד וועגען דער רעלאַטיוויטעטס-טעאָריע, וואָס איז דורך איהם געשאָנקען געוואָרען דער ביבליאָטעק.

קאָנפערענץ פון די ליגעס פאַר'ן אַרבייטענדען א"י אין בעלגיען

אַ נ ט וו ע ר פּ ע ן. (י.ט.א.) דאָ איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען די ערשטע קאָנפערענץ פון די ליגעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל אין בעלגיען. אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט 25 געוועהלטע דעלעגאַטען, פערטרעטער פון די ליגעס אין אַנטווערפּען, בריסעל, ליעזש, גענט, שאַרלערוא און ווערוויע, און אויך איינגעלאַדענע פערזענליכקייטען און פערטרעטער פון יוגענד-גרופּען. וועגען די אויפגאַבען פון דער קאָנפערענץ האָט רעפערירט דער אַרבייטער-פיהרער ה' זלמן רובאַשאָוו, אַלס ספּעציעלער דעלעגאַט פון דער הסתדרות העובדים אין ארץ ישראל. די קאָנפערענץ האָט בעגריסט אין נאָמען פון דער בעלגישער אַרבייטער-פּאַרטיי דער סאָציאַליסטישער פיהרער וואַנדער-פעלדען ווי אויך אַ פאָרשטעהער פון דער אַנטווערפּענער אָרט-גרופּע פון די בעלגישע סאָציאַליסטען. ביידע האָבען אויספיהרליך אַרומגערעדט דאָס פערשטענדניש און סימפּאַטיע, וואָס הערשט אין דעם סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל און אין דער בעלגישער אַרבייטער-פּאַרטיי פאַר דער גרויסער בעפרייאונגס-אַרבייט פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט אין ארץ-ישראל.

ה' געלפאַט פון ארץ-ישראל האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען דעם מצב פון דער אַרבייטער-ווירטשאַפט אין ארץ-ישראל. ה' רובאַשאָוו האָט רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון די ליגעס. די רעפעראַטען זענען אויסגעהערט געוואָרען מיט גרויס בעגייסטערונג דורך אַלע אַנוועזענדע. אויף דער צווייטער זיצונג האָט ה' ווייס (בריסעל) רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון דער ליגע אין בעלגיען און וועגען דעם אָרגאַניזאַציע-סטאַטוט.

נאָך אַ לענגערע דעבאַטע איז אָנגענומען געוואָרען אַ פּרינציפּיעלע דעקלאַראַציע וועגען די אויפגאַבען און פּראָגראַם פון דער ליגע. צווישען אַנדערע איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע דורכצופיהרען חול-המועד פסח אַן אַקציע פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל געווידמעט דער „קופּת חולים". די קאָנפערענץ איז געשלאָסען געוואָרען מיט אַ רעדע פון ה' הערמאַן פון פּאַריז און דעם פּאָרזיצער קיבאָוויטשקי. עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ צ.ק. פון 9 פּערזאָן מיט דעם זיץ אָרט אין אַנטווערפּען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אַ גרויסע פאָלקס-פייערונג, געווידמעט דעם 25-יעהריגען יובל פון דער צווייטער עליה, און דעם 10-טען געדענק-טאָג פון תל-חי.

דער צענטראַל-אָרגאַן פון דער בעלגישער אַרבייטער-פּאַרטיי „לע פּעפּל" האָט דער קאָנפערענץ געווידמעט אויספיהרליכע אַרטיקלען.

דער ענטפער פון דער ענגלישער רעגירונג

אויף דער אינטערפּעלאַציע וועגען דער רעוויזיע פון זשאַבאָטינסקי'ס באַגאַזש

ל אָ נ ד אָ ן. (י. ט. א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דעפּוטאַט וועדזשוואוד אָנגעפרעגט דעם קאָלאָניען-מיניסטער, צי איז שוין דערהאַלטען געוואָרען אַן אָפיציעלער בעריכט וועגען דער רעוויזיע פון זשאַבאָטינסקי'ס באַגאַזש, וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען בעת זיין אָנקומען קיין ארץ ישראל.

מיניסטער אַמערי האָט געענטפערט, אַז אין בעריכט פון נציב-העליון ווערט געזאָגט, אַז די רעוויזיע איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין הסכם מיט די פערעפענטליכטע פאָרשריפטען, דאַגעגען שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט די בעהויפּטונג, אַז די רעגירונגס-אָרגאַנען האָבען געמאַכט פאָטאָגראַפישע קאָפּיעס פון זשאַבאָטינסקי'ס קאָרעספּאָנדענץ.

דער לוסטמערדער — ריכאַרד זינגער

(אַ בריף פון ווין ספּעציעל צום „נײעס פאָלקסבלאַט")

דאָס עסטרייכישע יודענטום — ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש געמעלדען — איז געטראָפען פון אַ שרעקליכען קרימינאַליסטישען פאַל. אַ שענדליך פערברעכען פון אַ משוגע'נעם יונגערמאַן ווערט אויסגענוצט פון דער האַקענקרייצלערישער פּרעסע צו בעשולדיגען די יודען אויפסניי מיט'ן בלוט-בלבול און מיט אַלע שייכות'דיגע שקרים און פערלוימדונגען אויף דער שוועל פון פסח.

אַ פערברעכערישער יונגערמאַן, וועלכער איז לײַדער אַ מיטגליד פון דער יודישער געזעלשאַפט, און איז שוין 5 מאָל געזעסען צייטענווייז אין משוגעים-הויז האָט פערנאַרט אויף דער נאַכט, אַ קריסטליך מיידעל צו זיך אין שטוב אַריין, געמאַכט פון איהר אַ תל און איהר דאָן דורכגעשניטען דעם האַלז, מיט אַ קיך-מעסער, כדי זי זאָל נישט קענען שרייען. דאָס מיידעל איז געשטאָרבען צוויי טעג שפּעטער, נאָכדעם, ווי אַלע קונצען פון דער ווינער מעדיצינישער קליניק צו ראַטעווען איהר לעבען זענען נישט געלונגען. דער פערברעכער — ריכאַרד זינגער הייסט ער — איז אַרעסטירט געוואָרען און די פּאָליציי פיהרט מיט רעכט אַ שאַרפע חקירה ודרישה, ווייל עס איז פערהאַן אַ חשד, אַז דער תכשיט האָט בעגאַנגען נאָך אַנדערע פערברעכען אויף סעקסועלען געביט. מען האָט אין זיין קעלער ענטדעקט אַ האַלב-אויסגעגראָבענעם קבר, און עס איז נאָך נישט קלאָר ווען און פאַר וועמען ער האָט פּראָבירט מאַכען אַזאַ קבר, מע זוכט נאָך מענשליכע ביינער אין אַלע ווינקעלעך פון זיין וואוינונג, ווייל מען האָט מורא, אַז מען האָט ד אָצוי טון, מיט אַ שרעקליכען פאַל ווי לאַנדרו אין פראַנקרייך.

אַ לוסט מערדער אַלס יוד איז אַ שווערליכע געשיכטע און דערצו נאָך אין ווין. עסטרייך האָט שוין אַפילו נישט איינמאָל געהאַט פערברעכערישע פּאַסירונגען פון לוסטמאָרד. דאָס קומט פאָר אויפ'ן לאַנד, צו וועלכע מען איז שוין צוגעוואוינט. אָבער אין מיטען אַ בעריהמטער קולטור-שטאָט אין סאַמע צענטער פון ווין און דורך אַ יודישען סוחר אָדער אַגענט — אַזאַ פּאַרבאַריש פערברעכען! דאָס האָט געמוזט אויפרודערען די גאַנצע שטאָט, און אַלע צייטונגען זענען טאַקע פול טאָג און נאַכט מיט'ן לוסט-מערדער ריכאַרד זינגער. אָט האָט מען נאָר וואָס אויפגעדעקט, אָט וועט מען עפּעס ערגערס נאָך אויספאָרשען, און אָט האָבען די פערשידענע פערברעכער אין אונטערוועלט-קרימינאַל געמאַכט אַ דעמאָנסטראַציע, נישט ווילענדיג זיין צוזאַמען אויף איין טראַקט, אָדער אין איין לאָך מיט זינגער'ן. פלוצים האָבען זיי טאַקע אָנגעפאַלען אויף איהם בײַנאַכט, איהם אָפּגעשלאָגען די ביינער און איהם אַזוי צובלוטיגט, אַז מען האָט געמוזט איהם איבערפיהרען אין געפענגניס-שפּיטאָל.

אַ טרויעריג קאַפּיטעל פאַר דער געשיכטע פון ווינער יודענטום און אַ מיאוסער דאָקומענט פאַר די עסטרייכישע מאַכט, וואָס האָט אַזאַ משוגענעם מיט פערברעכערישע סעקסועלע אינסטינקטען געלאָזט פריי אַרומלויפען, כאָטש מען האָט שוין פינף מאָל געמוזט איהם האַלטען צייטענלאַנג אין משוגעים-הויז. אַ מענש, וואָס האָט שוין עטליכע ווייבער געהאַט און אַלע זענען פון איהם אַנטלאָפען מיט אַ גט און אָהן אַ גט. ווייל ער האָט זיי אויסגערויבט און געמאַטערט, שלעפּענדיג אין דער צווישענצייט ווייבער פון גאַס אין זיין וואוינונג, טוענדיג מעשים אשר לא יעשו און אָנצייגענדיג זיי דערנאָך ביי דער פּאָליציי אַלס געהיימע פּראָסטיטואירטע. אויף אַזאַ פּעריש'ן האָט קיינער נישט קיין רחמנות און די ווינער יודישע געזעלשאַפט וועט זיין גליקליך, ווען מען וועט זי בעפרייען פון אַזאַ שענדליכען עקזעמפּלאַר.

אָבער די האַקענקרייצלערישע פּרעסע, בעיקר די דייטש-עסטרייכישע „טאַגעסצייטונג" האָט באַלד געמאַכט פון דעם שרעקליכען פאַל אַ לעבעריגען בעווייז פאַר אַ יודישען ריטועלען מאָרד פונקט פאַר פסח. די גאַנצע ערשטע זייט פון דאָזיגען בלאַט איז פול מיט דעם יוד, וואָס האָט געשטאָכען אַ קריסטליך מיידעל און עס ווערט דערביי יעדען טאָג איבערגע-חזר'ט דער גאַנצער פּזמון פון בלוט-בלבול. מיט פעטע גרויסע אותיות ווערט געשטאָכען די יודען אין די אויגען אַריין און ווערט בעוויזען דער קריסטליכער בעפעלקערונג, אַז ענדליך האָט מען געכאַפּט די יודען ביי דער האַנד, טאַקע באַלד פאַר פסח און איצט וועלען זיך יודען נישט קענען מעהר לייקענען און, זיך, נישט מעהר אויסדרעהען פון די לעבעדיגע בלוטיגע בעווייזען.

און אויב דאָס וועט אַזוי געהן נאָך עטליכע טעג, וועלען מן הסתם אויך די איבריגע אַנטיסעמיטישע צייטונגען נישט שווייגען, כדי נישט איבערלאָזען אַזאַ פּיקאַנטע געשיכטע אין מאָנאָפּאָל פון די האַקענקרייצלער. עס איז אַ זיכערע געפאַהר פאַר'ן פרידען פון דער יודישער בעפעלקערונג און די ציוניסטישע וואָכען-בלעטער פרעגען מיט רעכט ביי דער פּרעסע-פּראָקוראַטאָר, פאַרוואָס זי ערלויבט אַזאַ געשרייבעכטס און אַזאַ אויפרייצונג אין אַ ווינער מאָרגן-צייטונג. עס איז ווירקליך נישט צו פערשטעהן, ווי אַזוי דאָס געריכט און די פּאָליציי מאַכען זיך נישט-וויסענדיג איבער אַזאַ איינדרייטיגער עלילת-דם-העצעריי פון די האַקענקרייצלער, וועלכע פערשווייגען בכיון פולקאָם דעם פאַקט, אַז דאָס מיאוסע שווערליכע פערברעכען איז בעגאַנגען געוואָרען דורך אַ משוגענעם אויף סעקסועלער באַזיס, און זיי בעמיהען זיך ליבער קאָנסטרואירען דערפון אַ בעווייזענען בלוט-בלבול, כדי מאַכען אַ שוואַרצען פאַר-פּסח די ווינער יודען און דעם יודישען פאָלק בכלל.

יט"א.

מ. א. טענעבלאַט.

„אַרט" זאַכאָדניאַ 43

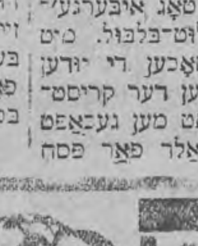

יודישער קאַמער-טעאַטער
ליייטונג: מ. בראַדערזאָן און ד. בייגעלמאַן.

היינט, מאָנטאָג — 2 פאָרשטעלונגען:

אָנהויב 7.45 (פּאָפּולערע פרייזען) און 10.15 אָוונד (נאָ-מאָלע פרייזען)

דאָס VI-טע גראַנדיעזע פּראָגראַם א. נ.

MISS JUDEA — מיס

1) פּראָלאָג, 2) אַנשי קורצב, 3) מענדיל-גנענדיל, 4) כתרילעווקער שרפה, 5) דער סעקוועסטראַטאָר, 6) באָבע און אייניקל, 7) ליד פון אַרבייט, 8) סובלאָקאַטאָר, 9) מיס JUDEA

טעקסט: שלום עליכם, מ. בראַדערזאָן, י. אַבּוּשאַנאָק, מאַרשעלי, מאָשקאָוויטש. — מוזיק: קאָסס. דוד בייגעלמאַן און א. ראַזענבוים. לײַט. לייטער: מ. בראַדערזאָן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאַן. רעזשי: קאַלעהמיווע. פּלאַסטישע רעזשי: ז. קרוש. קאָנפערענסיער: מ. ערבוים. קאָסטיומען און דעקאָראַציעס (אויסגעפיהרט אין אייגענעם וואַרשטאַט): ד. מאַטוס און ש. בלום. — ליכט-עפעקטען: י. יערוזאַלימסקי. קאָנצערט-מייסטער: ש. בייגעלמאַן.

די קאַסע איז אָפען פון 2 נאָכמיטאָג. הנחה-בילעטען זענען נישט גילטיג.

שטיצט די פסח-אַקציע פון תומכי אורחים!

אָפּטימיזם

אויפ'ן ווירטשאַפטליכען באָדען

די ענונציאַציעס פון ד ירעגירונגס־אָרגאַנען, פונקט ווי יפון די אָפיציעלע פאָרשטעהער פון דער רעגירונג זענען בנוגע דעם ווירטשאַפטליכען מצב אין לאַנד גאַנץ אָפּטימיסטיש. פון וואַנען דער אָפּטימיזם נעמט זיך איז נישט פערשטענדליך. דער האַנדעלס־בילאַנס ווייזט אַרויס אַ דעפיציט פון קרוב אַ מיליאַרד זל. די באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ צאָהלט נישט אויס די סומען, וואָס זענען צוגעזאָגט געוואָרען פאַר דער אונטערשטיצונג פון דער ווירטשאַפט. דער הויכער פּראָצענט־פוס דריקט אויפ'ן עקאָנאָמישען לעבען. קיין קאַפּיטאַלען פון אויסלאַנד פליסען נישט צו, יפערקעהרט, מ'קאָן אויף דעם געביט ערוואַרטען פערשידענע שוועריגקייטען, ווייל די פּוילישע ווערט־פּאַפּירען אויף אויסלענדישע בירזשעס זענען לעצטענס געפאַלען אין קורס.

ביי די אָפּטימיסטישע פּאָראָזשעהונגען פון דער רעגירונג ווילט זיך פרעגען, וואָס אייגענטליך ווערט געטון פאַר דער אויפלעבונג פון ווירטשאַפטליכען לעבען אין לאַנד. די קרעדיט־פּאָליטיק פון באַנק פּאָלסקי איז אַ גאַנץ אייגענאַרטיגע, דורך דער ראָזיגער באַנק ווערט בעזונדערס נישט פאַזאָרירט דער געביט פון דער ווירטשאַפט, וואָס שפּילט אַ בעדייטענדע ראָלע — דער האַנדעל. אין נע־צעמבער פון פערגאַנגענעם יאָהר האָט דער סחר בעקומען קרעדיטען אין דער הויך פון אַנ'ערך 53 מיליאָן זל. אָבער פון ראָזיגען קרעדיט האָט גאָר נישט געהאַט דער פּריוואַטער, אינדוסטריעלער האַנדעל, אָט די גאַנצע כמעט סומע איז אויסגעבאָרגט געוואָרען פערשידענע קוילען־סינדיקאַטען, האַנדעלס־געזעלשאַפט א .ר. גל.

דאָסזעלבע אין אַנ'אַנדער געביט, וואָס האָט אויך זעהר אַ גרויסע בעדייטונג פאַר'ן ווירטשאַפטליכען לעבען אין געביט פון מלאכה. דער קרעדיט פאַר האַנדווערק איז אין יאָהר 1928 פעסטגעשטעלט געוואָרען דורך דער באַנק גאָספּ. קראַיאָוועגאָ אין דער הויך פון 13 מיליאָן זל. צווישען די 385 טויז. האַנדווערק־וואַרשטאַטען אין פּוילען געפינען זיך 150 טויזענד יודישע, אָבער פון די ראָזיגע 13 מיליאָן האָט קיין איין יודישע האַנדווערק־אינסטיטוציע קיין קרעדיטען נישט בעקומען.

רעסגלייכען אויפ'ן געביט פון קאָאָפּעראַציע, די קרעדיטען אויף קאָאָפּעראַציע האָבען אין פאַרייגען יאָהר בעטראָפען העכער 5, 6 מיליאָן זל. פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווען האָט פון ראָזיגען קרעדיט בעקומען בלויז איין קאָאָפּעראַטיוו, אין לובלין, אַ סומע פון 25 טויז. זל. (אַ סברה דערפאַר, ווייל דער פּרעזעס פון דעם קאָאָפּעראַטיוו האָט בעת די וואַהלען געשטימט פאַר'ן איינסעל) בעקומען האָט אויך אַ געוויסע סומע נאָך איין יודישע קאָאָפּעראַטיווע אינסטיטוציע אין וועמענס שפּיץ עס שטעהט אַ יודישער רעפּוטאַט פון סאַנאַציע־בלאָק.

צום ערשטע זמאָל האָט מען הייַיאָהר געהערט פון אַ פינאַנץ־מיניסטער אַנ'ערקלערונג, אַז די שטייערן־לאַסט איז ביי אונז נישט גלייכמעסיג פאַנאַנדערגעטיילט, אַז פערשידענע שיכטען פון דער בעפעלקערונג זענען פערשידענאַרטיג בעלאַסטעט, און זאַ אַזאַ לאַגע דאַרף געענדערט ווערען. דאָס שטערט אָבער נישט אַרויסצוגעבען געזעצען און פעראָרדנונגען, וואָס לייגען אַרויף אויף דער שטעטישער, ה. ה. הויפּטזעכליך אויף דער יודישער בעפעלקערונג נייע לאַסטען. אַ חוץ דעם מוז זי, די יודישע בעפעלקערונג, פון איהרע אייגענע קוועלען שעפּען גרויסע צונאָב־הכנסות אויף צו דעקען איהרע בעזונדערע הצטרכות'ען. ס'איז גענוג צו זאָגען, אַז די יודישע גמינעס האָבען אַ בודשעט, וואָס בעטרעפט אומגעפעהר 20 מיליאָן זל. אויף צו דער־קען אַ רייה בעדערפענישען, וואָס וואָלטען געדאַרפט בעפרידיגט ווערען דורך דער מלוכה.

ווען מ'נעהמט אין אַכט אָט די אַלע מאָמענטען און דעם אומשטאַנד, אַז קיין ענדערונגען אין דער ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק זענען נישט פאָרויסצוזעהן, ואיז אַ ווירטשאַפטליכער אָפּטימיזם, ספּעציעל מצד דער יודישער בעפעלקערונג, צום ווייניגסטענס בעגרינדעט.

ק.

Dr. med J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען

... פון די גליידער און גלידער.

... ספּעציאַליסט פון ...

... אַמבולאַטאָריש ...

ליכט פיס, ...

... פון 5—7 אין אָוונט.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 74-02

... קראַנקהייטען. ספּעציעל מאָגען־ און ...-קראַנקהייטען, ... און ...

... פון 3—5 ...

א שרעקליכע סצענע

פון דער הונגער־נויט אין בעסאַראַביע

(אַ בריף פון קישיניעוו)

מיט יעדען טאָג ווערט אַלץ קלאָרער דאָס בילד פונ'ם גרויסען חורבן, וואָס דער הונגער מאַכט אין בעסאַראַביע. צוערשט האָט מען גע־רעכנט, אַז דאָ האַנדעלט זיך בלויז וועגען עטליכע הונגער־פונקטען, אַ פּאָר שטעטלעך, וועלכע האָבען געליטען פון דער נישט־גערעטענעש היינטיגען יאָהר. איצט אָבער צייגט זיך אַרויס, אַז מיר האָבען דאָ צו טון מיט אַ געפעהרליכער הונגער־עפּידעמיע, און אויב עס וועט נישט אָנקומען קיין דרינגענדע הילף פון אויסלאַנד. שטעהען טויזענדער לעבענס אין געפאַהר אויסגעלאָשען צו ווערען.

פון אַ גאַנצע רייה דערפער און שטעטלעך האָבען זיך ערשט בעקומען טרויעריגע ידיעות וועגען אַנ'אויסברוך פון דער פּעלאַגראַ־עפּידעמיע. דאָס איז אַזאַ שלאַפקייט, וואָס נעהמט זיך, ערשטענס, פון געברויכען צופיל קוקורוזע און אַנדערע געוויקסען אין דער שפּייז. די שלאַפקייט דריקט זיך אויס אין פאָלגענדעס: דער קראַנקער בעקומט שטאַרקע הויט. אַלע אברים פון קערפּער ווערען ביי איהם פּאַראַליזירט און ס'קען פּאַסירען, אַז דער קראַנקער זאָל אינגאַנצען משוגע ווערען. די פּעלאַגראַ־קראַנקהייט איז אַ ספּעציעלע פּויערים־קרענק, ווייל ביי אונז ווערט קוקורוזע געברויכט צום עסען בלויז פון פּויער; אָבער די לעצטע צייט האָבען אויך די איינוואוינער פון שטעט און שטעטלעך, צווישען זיי אַ גרויסער פּראָצענט יודען, אָנגעפאַנגען צו בענוצען קוקורוזע אין דער שפּייז, און אַלס רעזולטאַט דערפון איז געקומען, — צום ערשטען מאָל ביי יודען, — די פּעלאַגראַ.

דאָס איז אָבער נישט אַלעס.

גליקליך זענען יענע, וועלכע האָבען כאָטש שלעכטע קוקורוזע צום עסען. עס זענען אָבער פערהאַן זעהר פיל, וואָס אַ פונט קוקורוזע־מעהל איז ביי זיי אַ נישט־דערגרייכבאַרער אידעאַל.

אין קעשענעוו גופא האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ טראַגעדיע צוליב הונגער.

בעת די געפעהרליכע קעלטען האָט די אָרימע בעפעלקערונג שוין מעהר נישט געקענט איבער־טראָגען די צוויפאַכיגע אַטאַקע פונ'ם הונגער און פון דער קעלט און איז אַרויס אין גאַס פּראָטעס־טירען, בעטען און פאָדערן האָלץ און ברויט.

אַ מחנה פון 800 נפשות, מענער, פרויען און קינדער, איז אַוועק צו דער פאָלקס־קיך, אויף אוליִנסקאַ גאַס און גענומען זי שטורמען מיט גוואַלד, ווען די אויפזעהער פון קיך זענען אַרויס צו די דע־מאָנסטראַנטען (לאָמיר זיי אַזוי אָנרופען) און גע־פרעגט, וואָס זיי פערלאַנגען, האָט זיך דערהערט אַ טראַגישער ענטפער:

— ברויט, עסען!

די אויפזעהער פון קיך האָבען געענטפערט, אַז זיי אַליין קענען גאָרנישט טון, אָבער זיי וועלען וועגען דעם מעלדען דער פערוואַלטונג און מסתמא וועט מען זעהן קריגען ברויט פאַר די הונגעריגע.

דער ענטפער האָט אָבער נישט בערוהיגט דעם המון און עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ געדראַנג אין לאָקאַל פון קיך.

אַ שרעקליך בילד האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט דער פּלאַץ אַרום קיך און דער הויף נעבען קיך.

פון דרויסען איז געשטאַנען דער המון אָרימע־לייט און געפּרובט זיך אַריינרייסען אינעווייניג. און אין קיך האָבען אין יענער צייט זיך געפונען ביי הונדערט מענשען, וועלכע האָבען געמיטאָגט. די פון אינעווייניג זענען, פערשטעהט זיך, אויך אָרימעלייט, אָבער זיי פערמאָגען דאָך די עטליכע לייעס צו בעצאָהלען פאַר'ן מיטאָג. פּיהלען זיי זיך דערום שטאָלץ, מעשה נגיד, מ'שטיינס געזאָגט, און יענע, פון דער גאַס, זענען האַלב נאַקעט, אָהן אַ גראָ־שען אין קעשענע, און פאַר זיי איז שוין קיין אַנדער אויסוועג נישט געווען, ווי צו לאָזען זיך אויף אַנ'אָפענעם בונט. האָט איהר געדאַרפט צו־זעהן עטליכע סצענקעס, וואָס האָבען זיך דאָרטען אָפּגעשפּילט צווישען די אָנגרייפער און די אַטאַ־קירטע.

די ערשטע איז אַרויס פון קיך אַנ'אָרים ווייבעל. ווי נאָר זי האָט זיך דורכגעשטופּט מיט גרויסע שווע־ריגקייט דורכ'ן טירעל פון קיך־הויף, האָט מען פון יענער זייט זי גלייך אַרומגערינגעלט און אויסגע־פרעגט, וואָס זי האָט דאָרט געגעסען.

— מכות מיט קרענק האָב איך געגעסען, האָט דאָס ווייבעל געענטפערט, וועלענדיג פער־נמאס'ען איהר „גליק" ביי אַנדערע און די אויגען, אום נישט אַרויסצורופען ביי זיי קיין קנאה.

— יאָ, מכות מיט קרענק, — האָט אַ יונג איהר נאָכגעקרימט. — הלואַי וואָלטען מיר געהאַט אַזעלכע „קרענק"...

— וואָס רעדט איהר מיט אַזאַ נבלה? האָט אַנ'אַנדערער זיך אַריינגעמישט. איהר זעהט דען נישט, אַז זי איז אַנ'אָנגעפרעסענע קוה? אַפי' זי האָט זיך אָנגעפרעסען.

דערווייל האָט דאָס טירעל פון הויף זיך ווידער געעפענט און אַ פּאָר אָרימע לייט זענען אַרויס אויפ'ן גאַס. אַ מענגע ווייבער מיט קינדערלעך האָבען זיך אַ לאָז געטון צום טירעל.

— לאָזט אַריין כאָטש אונזערע קינדער! זייט זיי מחיה כאָטש מיט אַ שטיקעלע ברויט. זיי האָבען שוין דעם דריטען טאָג אין זייער מויל נישט געהאַט גאָרנישט.

אָבער דאָס טירעל ווערט פערקלאַפּט פאַר זייערע נעזער. מען האָט נישט ערוואַרטעט אַזוי פיל מענשען און מען קען דערום נישט אַריינלאָזען אויסער יענע, וועלכע האָבען נאָך אינדערפריה בע־צאָהלט פאַר זייערע מיטאָגען.

דאָס האָט אויפגערודערט דעם המון און ער האָט גענומען מיט קראַפט אויפברעכען די טירען. מען האָט מיט שטיינער אויסגעהאַקט עטליכע שויבען פון די פענסטער.

בעת מען האָט געהאַקט די שויבען, איז אינע־ווייניג געוואָרען אַ גרויסע פּאַניק. אָרימעלייט, וואָס האָבען זיך געפונען אין קיך, האָבען זיך שטאַרק דערשראָקען, מיינענדיג, אַז דאָ זענען עפּעס כוליגאַנעס בעפאַלען די קיך. אָבער מען האָט זיי בערוהיגט, אַז דאָס איז, חלילה, נישט קיין פּאָגראָם, נאָר פּשוט אָרימעלייט שטורמען די קיך, ווייל זיי ווילען אויך אַריינכאַפּען זיך אַהער און אָפּעסען אַ מיטאָג.

קורץ, מען האָט געמוזט עקסטראַ ברענגען צוויי־דריי וואָגענס מיט ברויט און טאַקע דאָ אין גאַס האָט מען זיי אומזיסט צוטיילט צווישען המון.

הונדערטער הענד האָבען זיך געצויגען צו די וואָגענס. מענשען האָבען פערלוירען יעדע מאָס און גרענעץ. מען האָט געוויינט און געשריען, געליאַ־רעמט און געבעטען, ווער מיט טרערען אין די אויגען, און ווער מיט שוים אויף די ליפּען, קינדער האָבען ווי די הונגעריגע היישעריקען זיך געוואָרפען צו די וואָגענס, אָבער די דערוואַקסענע האָבען זיי מיט כח אָפּגעשטויסען. זענען די קינ־דער געפאַלען צו דער ערד. וועמען מען האָט אַ פּיסעל צונעקוועטשט, וועמען אַ האַנד צוגעדריקט. און ווער עס האָט גלאַט געגעבען — אַ שטויס אין זייט, אַ בוכטשע אין פּלייצע. האָבען מוטערס גע־שריען, קינדער געוויינט און עס איז געווען אַ שוי־דער צו קוקען. נאָר אין צייט פון אַ פּלוצליכען גרויסען אומגליק קען מען בעאָבאַכטען אַזעלכע סצענעס.

א. ב—ר.

פון לעבען אין סאָוויעט־רוסלאַנד

א „טעאַטער־דירעקטאָר",

וואָס האָט בעשווינדעלט אַ גאַנץ שטעטעל.

אין לענינגראַד „קראַסנאַיאַ גאַזעטאַ" לעזען מיר: „לעצטען סעפּטעמבער זענען אַ העלפט איינ־וואוינער פון דער אוישזנער שטעטעל פון לענינ־גראַדער גובערניע, געוואָרען אַקטיאָרען, מענשען, וואָס זענען אַ לענגערע צייט אַרומגעגאַנגען אַרבייטס לאָז, האָבען פּלוצלונג דערפיהלט זייער בערוף און זענען געוואָרען אַרטיסטען.

„פּאַסירט האָט עס אַזוי: אין שטאָט איז אָנ־געקומען אַ מאַריאָנעטען־טעאַטער (אַ טעאַטער, וואו אַנשטאָט לעבעדיגע מענשען שפּילען לאַלקעס, צוזאַמען מיט'ן טעאַטער איז אויך אָנגעקומען אַ פלינקער יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך איבעראַל אַרויסגעגעבען פאַר'ן דירעקטאָר פון טעאַטער.

„דער דירעקטאָר איז אַרומגעגאַנגען פון הויז צו הויז און וואו נאָר ער פלעגט טרעפען אַנ'אַר־בייטסלאָזען פלעגט ער איהם גלייך פאָרלעגען:

— „איך האָב געהערט, אַז איהר זענט אַר־בייטסלאָז. ביי אייער פאַך איז איצט שווער צו קריגען אַרבייט. אָבער איך קען אייך איינאָרדענען:

„דער בירגער, וועלכען דער דירעקטאָר פלעגט מאַכען דעם צוזאָג, פלעגט זיין דאַנקבאַר און גלייך וועלען וויסען וואָס פאַר אַנ'אַרבייט דער דירעקטאָר האָט פאַר איהם.

— „איהר וועט זיין אַנ'אַרטיסט, — פלעגט דער דירעקטאָר ערקלערען דעם נאַאיווען בירגער. — עס מאַכט נישט אויס, וואָס איהר האָט קיינמאָל אין אייער לעבען נישט פּרובירט שפּילען. מען דאַרף פריהער פּרובירען, איידער מען קען וויסען, צי איהר קענט שפּילען אָדער נישט. איהר וועט אַר־בייטען אין לענינגראַד אין דעם מאַריאָנעטען־טעאַטער.

„אָט אַזוי האָט דער דירעקטאָר פערזאָרגט מיט שטעלעס אַ פּאָר צענדליג יונגעלייט. ביי יעדען האָט ער, פערשטעהט זיך, גענומען פאַר דער טרחה צו 25 און זאָגאַר צו 50 רובעל. ער האָט זאָגאַר יעדען אַרויסגעגעבען אַ געשריבענע קוויטאַנציע, כדי זיי זאָלען זיין זיכער מיט זייערע שטעלעס.

„ווען דער דירעקטאָר איז אַוועקגעפאָהרען, האָט זיך אַרויסגעצייגט, אַז ער איז גאָרנישט קיין דירעקטאָר, נאָר אַ פּשוט'ער שווינדלער, וועלכער איז שוין עטליכע מאָל אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר גנבה. דאָס געריכט האָט איהם פערורטיילט צו צוויי יאָהר טורמע און נאָכדעם פערשיקען אויף 5 יאָהר אין סיביר."

משפּט איבער אַ גרופּע בעאַמטע

וואָס האָבען געגרינדעט א פעראיין צו שיכור'ן און הולטאַיעווען

אין מאָסקווע איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס איבער אַ גרופּע פון עלף בעאַמטע, מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע פון דעם בוי־אַרבייטער־פעראיין פון מאָסקווער גובערניע, וועלכע ווערען בעשולדיגט א אַ רייה מיאוס'ע פערברעכענס.

אָט וואָס מיר לעזען וועגען די מעשים פון די אָנגעקלאָגטע אין דער מאָסקווער „קאָמסאָמאָלסקאַיאַ פּראַווראַ".

„די אָנגעקלאָגטע האָבען כסדר גע'שיכור'ט. אין הערבסט פון 1928 האָבען זיי זיך אַלע פער־זאַמעלט אין אַ ביר־האַלע און האָבען בעשלאָסען צו גרינדען אַ געהיימע אָרגאַניזאַציע פאַר דעם צוועק צו שיכור'ן צוזאַמען, העלפען איינע די אַנדערע צו קריגען מעדלעך און אויך בעסערע שטעלעס. ביז צוויי אַ זייגער פאַרטאָג, ווערט דערצעהלט אין בעשולדיגונגס־אַקט, פלעגט מען שיכור'ן אין די רעסטאָראַנען. דערנאָך פלעגט מען נעהמען פּראָס־טיטוטקעס, דינגען אַנ'אויטאָמאָביל און פאָהרען אין לאָקאַל פון פעראיין־עקזעקוטיווע. די פּראָסטיטוט־קעס פלעגט מען אַריינפיהרען אין קאַבינעט פון פער־זיצער און דאָרט פלעגט מען אויפסניי אָנפאַנגען צו שיכור'ן און הולטאַיעווען.

„אַמאָל פלעגט מען ברענגען די פּראָסטיטוט־קעס אין פּאַלאַץ פון די בוי־אַרבייטער און דער קאָמענדאַנט פון פּאַלאַץ פלעגט שוין גלייך געפינען פאַר זיי אַ בעזונדערען צימער, וואו קיינער, אויסער זיי, זאָל נישט קענען אַריינקומען.

„פערשטעהט זיך, אַז געהוליעט האָבען זיי אויפ'ן חשבון פון די קהל'ישע געלדער, וואָס מען האָט זיי אָנפערטרויט".

אויפ'ן געריכט האָט זיך אַרויסגעצייגט, אַז איינע פון די אָנגעקלאָגטע, וואָס האָבען פערנ־מען אַזוינע הויכע אַמטען, זענען נאָר געוויינליכע פערברעכער. דאָס געריכט האָט זיי אַלעמען פער־אורטיילט צו פערשידענע טערמינע טורמע.

אַ באַנקעט לכבוד בראָניסלאַוו הובערמאַן אין תּל־אביב

תל־אביב. (י.ט.אַ.) נאָך די קאָנצערטען פון בראָניסלאַוו הובערמאַן, וואָס זענען דאָ דורך מיט אַ גרויסען ערפאָלג, איז איינגעאָרדנעט גע־וואָרען אַ פייערליכער באַנקעט לכבוד דעם בע־קאַנטען מוזיקער. מיט רעדעס זענען אַרויסגעטרע־טען דער בירגערמייסטער דיזענהאָף, פּראָפ. שאָר, לונץ און אַנדערע, וועלכע האָבען אויסגעדריקט זייער אָנערקענונג און בעוואונדערונג פאַר די שאַפונגען פון קינסטלער; און די האָפנונג, אַז ער וועט אין קורצען ווידער בעזוכען ארץ־ישראל.

ה' הובערמאַן האָט ענטפערנדיג אויף די בע־גריסונגען ערקלערט, אַז ער איז שטאָלץ מיט זיין אָנגעהעריגקייט צום יודישען פאָלק, וואָס פערנעמט אַזאַ וויכטיגען אָרט אויפ'ן געביט פון דער קולטור־שאַפונג. הובערמאַן האָט בעוואונדערט דעם אידעאַליזם און שעפערישע קראַפט, וואָס ענטפלעקט זיך אין ארץ־ישראל.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.

... פון 12—2 און פון 5—7. נעקסט אויך פון אין ..., ... 17 פון 10—11 און פון 2—3

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

געפונענע זילבער, גאלד, פערעל און בריליאנטען ביי א בעטלערקע

א סענסאציאנעלע פאסירונג אין לאדז

לאנג פאר דער מלחמה האט אין לאדז גע־וואוינט א געוויסער הערש קאלסקי, א יוד א בעל־הבית, א גביר געהאט אנאיינען הויז אויף דלוגא־גאס און געלעבט צופרידען מיט זיין הויזגעזינד, וועל־כע איז בעשטאנען פון א פרוי 2 זיהן, און איין טאכטער.

ה׳ ק. האט זיך געהאלטען פאר א חכם און אויסרעכנער. ער האט אלץ געטון מיט שכל, — זוי ער האט שטענדיג געפלעגט זאגען, — און מיט ישוב הדעת. דעריבער ווי נאר אין יאהר 1914 האט אויסגעבראכען ד׳ מלחמה, האט ק. אויסגערעכענט, אז אין לאדז, וועלכע איז נאהענט צו דער דייטשער גרענעץ, וועלען אוודאי אריינקומען די דייטשען, וועלען זיינע צוויי זיהן מיטנעהמען די דייטשען און בכלל וועט אין לאדז ווערען ווהר־ שלעכט. ק. האט דעריבער על־פי־שכל אויסגערעכנט, אז ער מוז שוין פערקויפען זיין גרויס הויז, אוועקפאהרען מיט זיינע צוויי זיהן קיין רוסלאנד. זיי דארט איינארדנען און אליין דערנאך צוריקקומען צו זיין פרוי און טאכ־טער.

אזוי האט ער אויך געטון. בעקומען א קונה אויפ׳ן הויז, גענומען א גרויסע סומע געלד און צוזא־מען מיט זיינע צוויי זיהן אוועקגעפאהרען קיין קיעוו. דארט האט ער איין זוהן אריינגעגעבען אין 8־טען קלאס גימנאזיום, דעם אנדערען אין 7 קלאס גימ־נאזיום. נאטירליך האט קאלסקי׳ס שכל אויסגעוויזען אז די מלחמה וועט העכסטענס געדויערען א 3—4 חדשים און שפעטער וועט מען זעהען עפעס ווייטער צו טון. ק. האט איינגעארדענט די זיהן און אליין צוריקגעפאהרען קיין לאדז צו דער פרוי און טאכ־טער, וועלכע ער האט דא געלאזען. לאדז איז א־בער שוין דעמאלט געווען פערנומען דורך די דייטשען, און דער קריגס־פראנט האט זיך געצויגען לענג־אויס פון לאזזיטש, וועגען אריינקומען קיין לאדז האט נישט געקענט זיין קיין רייד און קאלסקי האט געטראכט, וואס ער האט צו־טון. צוריקפאהרען און בלייבען ביי די זיהן, איז זיכער נישט געווען קיין פלאן, ווייל ער האט געוואוסט, אז די צוויי הילפסלאזע פרויען, וועלכע ער האט איבערגעלאזען אין לאדז, וועלען זיך ד׳ אקיין עצה נישט קענען געבען און דעריבער האט ער בעשלאסען פאר יעדען פרייז אפילו אויפ׳ן אונלעגאלען וועג, זיך אריבערצושמוגלען דורכ׳ן פראנט און קומען קיין לאדז. אזוי האט ער אויך גע־טון, נאר א דייטשער פאטרול האט איהם געכאפט אויפ׳ן סאמע פראנט. מ׳האט איהם געשטעלט פאר א פעלד־געריכט און אלס בעשולדיגטען אין שפיא־נאזש לטובת דער רוסישער ארמעי, איז ער פער משפט געווארען צום טויט. דער אורטייל איז נאך דעמועלבען טאג אויסגעפיהרט געווארען און דער „אבערבעפעהלסהאבער" האט וועגען דעם מודיע גע־ווען דורך פלאקאטען אין אלע ארומיגע שטעט. פון די דאזיגע פלאקאטען האבען זיך קאלסקי׳ס פרוי און טאכטער דערוואוסט, אז זייער מאן און פא־טער איז דערשאסען געווארען, זיי האבען נאטיר־ליך נישט געוואוסט, וואו, פארוואס און ביי וואס פאר א אומשטענדען.

3

די פרוי קאלסקא האט אויך נישט געוואוסט וואו ס׳זענען אהינגעקומען איהרע צוויי זיהן, וועלכע זענען מיטגעפאהרען מיט׳ן פאטער, זי האט זיכער געמיינט אז זיי זענען אויך אומגעקומען, ווייל וועגען קיין בריף האט דאך קיין רייד נישט געקענט זיין.

אין לאדז האט זיך אנגעהויבען די אמת׳ע ליידענס־געשיכטע פון די 2 פרויען — מוטער און טאכטער.

די צוויי פרויען האבען אנגעהויבען צו לעבען איינזאם, נישט צוגעלאזען קיינעם צו זיך און כמעט מיט קיינעם נישט גערעדט. איינציגווייז האט מען אנ־געהויבען אנצוזעהען אויף זייער ארימקייט און שוין אין דעם לעצטען מלחמה־יאהר האבען זיך די צוויי פרויען פערנומען מיט פשוטע שנאררעריי, אמת, די ביידע פרויען, מוטער און טאכטער האבען נישט גע שנאררט אין די גאסען, נאר זענען געגאנגען אין די ערטער, וואו מ׳האט זיי געקענט פון זייערע אמאליגען גבירישקייט און דורך וויינען און בעטען, אויסגעשנאררט עפעס אנצוטון אדער א פאר גראשען. אין די ערטער, וואו מ׳האט די קאלסקי׳ס געקענט, פון אמאל, האט מען זיי געשטיצט מיט וואס נאר ס׳איז מעגליך געווען און אזוי־ארום האט מען שוין געוואוסט, אז די קאלסקיס זענען געקומען אזוי ווייט אז זיי מוזען שנאררען, כדי זיך צו קענען דערהאלטען די נשמה.

קאלסקי׳ס צוויי זיהן, וואס זענען געבליבען אין קיעוו, האבען נאכ׳ן אוועקפאהרען פון זייער פא־טער, געגעסען פון גרייטען פון דעם געלד, וואס זייער פאטער האט זיי איבערגעלאזען. די מלחמה האט זיך אבער פערצויגען קיין ידיעה וועגען זייער פאטער, האבען זיי נישט בעקומען און זיי האבען אנגעהויבען צו פיהלען א מאנגעל אין געלד און דאן אויך אפילו צו ליידען הונגער. אין יאהר 1916 האט מען דעם עלטערען קאלסקי׳ן משה׳ן, אלס 19־יעהרי־גען, גענומען אין מיליטער, דער יונגערער, העניק האט נישט געזעהען פאר זיך קיין שום אויסוועג. און אריינגעטרעטען אין רוסישען מיליטער אלס פריי־ווילינגער. ביידע קאלסקי׳ס האבען זיך ארומגע־וואלגערט אויף פערשידענע קריגס־פראנטען, ביז ס׳האט אויסגעבראכען די רעוואלוציע און ס׳איז גע־שלאסען געווארען שלום. דעמאלט זענען משה מיט העניקען צוריקגעקומען קיין אוקראינע, און גע־טראכט ווי אזוי צוריקצופאהרען קיין לאדז צו זייער מוטער, שוועסטער און פאטער, וועלכע זיי האבען געהאפט צו טרעפען צוזאמען מיט זייערע פאמיליע.

דאן האבען זיך אבער אנגעהויבען די שרעקליכע פאגראמען אין די אוקראינישע שטעט און שטעטלעך און ביידע ברידער זענען געפאלען פון רוצחישע הענד. אין שטעטעל פאסטאוו קען מען נאך איצט זעהען די אלגעמיינע מצבה פון די קדושים, וואס זענען געפאלען דורך די פאגראמטשיקעס, און דער לאנגער רשימה פון די אומגעקומענע געפינען זיך אויך די נעמען פון משה און חנוך קאלסקי פון לאדז.

וועגען דער דאזיגער שרעקליכער געשיכטע האט מען זיך ערשט דערוואוסט אין לאדז אין יאהר 1920 עם פערשטעהט זיך, אז דאס האט שרעקליך גע־ווירקט אויף די צוויי פרויען די פרויען זענען געווארען נאך מעהר איינגעשלאסען אין זיך, נאך ווייניגער גערעדט מיט זיך און געפיהרט זייער שטענדיגע פראפעסיע, ד.ה., געשנאררט און גענומען אונטער־שטיצונגען, וואו ס׳האט זיך נאר געלאזט. די שכנים און בעקאנטע פון די קאלסקיס זענען געווען איי־בערצייגט, אז די צוויי פרויען געהען אויס פון נויט און יעדער האט זיך גערעכענט פאר א מצוה צו העלפען מיט עפעס די ארימע פרויען. אזוי זאלט די גאנצע געשיכטע אפשר שוין אינגאנצען פערגעסען געווארען. מיט עטליכע יאהר צוריק איז אבער די אלטע פרוי קאלסקי קראנק געווארען, זי האט אפ־געקרענקט א קורצע צייט און געשטארבען. דאס מיידעל, פערשטעהט זיך, שוין נישט קיין יונגע, איז געבליבען איינע אליין און האט ווייטער געלעבט פון פערשידענע אונטערשטיצונגען, וואס זי האט בעקומען פון גוטע מענשען. מיט עטליכע וואכען צוריק האט זי אבער אנגעהויבען ארויסצווייזען סמנים פון משוגעת. וואס ווייטער האט זיך דאס משוגעת גע־שטארקט, ביז זי האט פשוט אנגעהויבען ארומצו־לויפען איבער די גאסען. פאריגע וואך האט די פא־ליציי פערהאלטען די משוגענע און זי אפגעפיהרט אין דער שטעטישער „זביארניע". צוליב דעם, וואס דאס מיידעל האט געוואוינט אלס סובלאקאטאר, האט די פאליציי אויך פערחתמעט די שטוב וואו זי האט געוואוינט, אבער דא קומט ערשט די אמת׳ע סענסאציע, ביי דער „ארימער" בעטלערין וועלכע האט געלעבט פון שנאררעריי און אונטערשטיצונגען האט מען געפונען בריליאנטען, פערל, גאלד און פערשידענע ציהרונג אויף א גרויסער סומע, פער־שידענע מלבושים, און וועבענע וועש און טייערע חפצים, דאס אלץ בעטרעפט א גרויסע סומע, געלה.

ביי ס׳שטעלט זיך ארויס, שטאמט נאך דאס אלץ פון דער צייט ווען זייער פאטער האט נאך גע־לעבט, די פרויען האבען דאס אלץ נישט געוואלט ריהרען, געלעבט אלס שנאררער, זייענדיג דערביי וועהר רייכע מענשען.

ליקווידאציאנס־פערזאמלונג

פון נויט־הילפס־קאמיטעט, וואס האט אנגעפיהרט מיט די ווארים און דערנעהרונגס־פונקטען

אין לאקאל פון „ראבראטשינאשטש" איז די טעג פארגעקומען, אונטער׳ן פארזיץ פון ד״ר ברוידע, די ליקווידאציאנס־פערזאמלונג פון נויט־הילפס־קא־מיטעט, וועלכער האט אנגעפיהרט מיט די 12 ווארים און דערנעהרונגס־פונקטען, וואס זענען בשעתו אר־גאניזירט געווארען לויט דער איניציאטיוו פון „נייעם פאלקסבלאט" אין פערשידענע ערטער פון אונזער שטאט, כדי צו הילף צו קומען דער נויטבעדערפטי־גער בעפעלקערונג אין די שווערע וואכען פון דער קעלט־קאטאסטראפע.

דער קאסירער פון קאמיטעט ה׳ א. קאהן און די ווירטשאפטס־לייטער ה׳ קראסוצקי און פרוי ד״ר רעזניק האבען אפגעגעבען א בעריכט פון די פינאנצען און ווירטשאפט פון די פונקטען. די דער־נעהרונגס־פונקטען האבען עקזיסטירט אין משך פון 4 וואכען און זענען דאן אין פערלויף פון א וואך צייט שטופענווייז ליקווידירט געווארען.

אויף אויסצוהאלטען די דערנעהרונגס־פונק־טען איז איינגעפלאסען א סומע פון 14749,20 זל. דערפון האט די לאדזער קהלה געגעבען 7000 זל., 4000 זל. מזומן געלד און 3000 זל. אין וועקסלען, פון וואס ס׳איז אראפ 270 זל. דיסקאנטא; די לאד־זשע בני ברית 5000 זל., דער רעטונג־סקאמיטעט 2000 זל., דורך „נייעם פאלקסבלאט" איז איינ־געפלאסען 408 זל. די קהלה האט אויך געגעבען אויף דער אקציע 40 קערץ קויהלען.

די הוצאות האבען בעטראפען: טיי און צוקער 2258,41 זל., ברויט 9629,66 זל., געשיר 520,85 זל., פערסאנאל פון די פונקטען און פערשידענע 1948,35 זל., ס.ה. 14357,27 זל.

פון דער איבערגעבליבענער סומע 391,93 זל. איז 141,93 זל. בעשטימט געווארען אויף צו דעקען די ליקווידאציאנס־אויסגאבען (רעכענונגען פון די פעראיינס־פערוואלטונגען, וואו די פונקטען האבען זיך געפינען) 100 זל. זענען פערטיילט געווא־רען צווישען נויט־בעדערפטיגע פאמיליעס און 150 זל. זענען איבערגעגעבען געווארען אין רשות פון „ראבראטשינאשטש" אויף דער פסח־אקציע. דעם „ראבראטשינאשטש" ווערט אויך איבערגעגעבען די סומע 128 זל. וועלכע איז געזאמעלט געווארען פאר די ווארים־פונקטען דורכ׳ן „ל. טאגעבלאט".

פון איבערגעבליבענעם אינווענטאר פון דער אקציע (קעסלען, און אנדערע געשיר) האט דער קא־מיטעט א טייל אוועקגעגעבען דעם אינטערנאט אין העלענובעק און „פאמאץ", לויט זייער פאדערונג; דאס איבעריגע געשיר איז געבליבען אין ראבראטשינאשטש און געפינט זיך אין רשות פון ה׳ קראסוצקי און פר. רעזניק. אלע דאקומענטען צו דער אקציע זענען איבערגעגעבען געווארען אויף צו בעה־האלטען דעם רער. לאזאר פוקס.

נאכ׳ן אננעהמען די ליקווידאציע־בעשלוסען האט ד״ר ברוידא אין ווארימע ווערטער געדאנקט אלע, וועלכע האבען מיט זייער ארבייט און מיה מיטגעהאלפען צום ערפאלג פון דער אקציע; די איניציאטארען, דער קהלה, בני־ברית־לאדזשע, רעט־טונגס־קאמיטעט און אלע איבעריגע, וואס האבען געגעבען געלד אויף אויסצוהאלטען די פונקטען, דעם פרויען־פעראיין „וויזא" פאר דער אפפערוויליגער מיטארבייט. א. אז וו.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.

היינט, מאנטאג, דעם 1־טען אפריל, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען

די שווארצע חופה

לעבענס־בילד אין 4 אקטען פון קיצים.

היינט, מאנטאג, ד. 1־טען, 9 אין אווענד דער בעליבטער שלאגער

„די חלומות פון ליבע"

אין 3 אקטען מיט 25 נומערן געזאנג און טענץ פון ליליען.

דינסטאג, דעם 2־טען, 9 אין אווענד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג

אויפ׳ן אלגעמיינעם פערלאנג פון פובל. הערצער צו פערקויפען

אין 4 אקטען פון ל. מלאך / מוזיק פון ל. זעלמאן / רעזשי: י. ראקאוו.

ס׳נעמט אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאן, באריסאוו, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאסקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיני.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע.

אנאנס!!! די נאהנטסטע פרעמיערע מיט דארא ווייסמאן „די נאכט־פייגעלעך"

און דער שלאגער פון אלע אפערעטען „זייז יודיש מיידעל" און דער שלאגער פון אלע אפערעטען

1 מאנטאג	אפריל
כ	זון־אויפגאנג 5.12
אדר ב׳ תרפ״ט	זון־אונטערגאנג 6 09

פערזאמלונג פון „פאראויס"

(—) עהערנעכטען איז אין לאקאל פון פליישער־ארבייטער־פעראיין, בזשעזשינער 5, פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון ארבייטער־וואוי־נונגס־קאאפעראטיוו „פאראויס". אלס פארזיצער איז געוועהלט געווארען ה׳ מרדכי קוזדא, וועלכער לאדענט איין אלס בייזיצענדע פרנס ציטרינאוויסקי און יהונתן קארפעל. צו דער פערזאמלונג זענען געקומען 110 פערזאן, וואס מאכט אויס 80% פון דער אלגעמיינער צאהל מיטגלידער.

פון בעריכט, וועלכען ס׳גיט אן ה׳ ע. וואלינסקי שטעלט זיך ארויס, אז דער קאאפעראטיוו האט שוין אויפגעמויערט א גרויס הויז אויף בערעק יאסעלעוויטש גאס 16, בויט דארט איצט אנ׳אפיציגע און אויך א גרויסען וואוין־בנין אויף דעשנא 42. צוזאמען בויט דער קאאפעראטיוו 110 וואוינונגען. נאכ׳ן בעריכט ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע און נאכדעם ווערט אויסגעדריקט צו־טרוי און אנערקענונג דער אפטרעטענדער פער־וואלטונג און אויפזיכטס־ראט.

איינשטימיג ווערט אנגענומען דער רעגולאמין וועגען דער פערטיילונג פון דירות. ס׳ווערט בע־שלאסען, אז דירות זאלען בעקומען מיטגלידער לויט דער רייה, די וועלכע האבען פינקטליך גע־צאהלט דעם פאיען און די וועלכע געפינען זיך אין א שלעכטער לאגע בנוגע צו דירה. וואס שייך דער גרויס פון דער וואוינונג און אויף וועלכען שטאק די וואוינונג זאל זיך געפונען וועט מען זיך דא ריכטען מיט דער גרויס פון דער פאמיליע פון מיטגליד, מיט׳ן געזונד־צושטאנד פון דער פא־מיליע און די פערדינסטען וואס דער מיטגליד האט פאר׳ן קאאפעראטיוו אדער פאר אנדערע געזעל־שאפטליכע אינסטיטוציעס.

דער בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1929 איז אנגע־נומען געווארען אין דער הויך פון 2½—1½ פראצ. פון די בוי־קאסטען.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועהלט געווארען: משה קארפעל, שמואל עדעלמאן, שול־מאן, האכמאן און וואלינסקי. אין אויפזיכטס־ראט: מרדכי קוזדא, משה ציטרינאוויסקי, שמחה לעווקא־וויטש, משה זלאטניצקי, מרדכי שווארצבארד, שווארצבוים א. א.

יורידישע הילף ביי דער קהלה

(—) דאס פרעזידיום פון דער קהלה־פערוואל־טונג האט בעשלאסען, אז די יורידישע הילף זאל געגעבען ווערען דער ארימער יודישער בעפעל־קערונג, אנשטאט ווי ביזהער איינמאל א וואך — פון איצט צוויי מאל א וואך.. די יורידישע הילף ווערט געגעבען אין לאקאל פון דער קהלה מאנ־טאג און מיטוואך פון האלב ניין ביז האלב צעהן אין אווענד.

„דער קאאפעראטאר"

עס איז ערשינען דער צווייטער נומער פון דעם נייעם יודישען קאאפעראטיווען־זשורנאל „דער קאאפעראטאר", מיט פאלגענדען אינהאלט:

דער ערשטער נסיון — דעפ. ד״ר ה. ראזמא־רין; די קאאפעראטיווע בעוועגונג אין לאנד — פרעזעס פון מלוכה׳שען קאאפעראטיווען־ראט יא־נוש קוויעטשינסקי; פאר דער ערעפנונג פון דער צענטראל־באנק; פיאנערען פון דער קאאפעראטי־ווער בעוועגונג — בעארבייט דורך י. וואק; די דירות־פראגע און בוי־קאאפעראציע — ה. אטערמאן; די קאאפעראטיווע בעוועגונג אין ארץ־ישראל: 1) די פראדוציר־קאאפעראטיווען פון די ארביי־טער — ה. ע.; ווי מען ארבייט אין די אמערי־קאנער בענק; איבער שטעט און שטעטלעך: 1) בלאשקי; 2) לוצק; פון דער בעוועגונג: א ווענדונג — צו די מיטגלידער פונ׳ם פערבאנד.

„דער קאאפעראטאר" ווערט ארויסגעגעבען דורך דעם אלגעמיינעם רעוויזיאנס־פערבאנד אין לעמבערג.

שטיצט די פסח-אקציע פון תומכי אורחים!

מיליאנען דאלארען פון אמעריקא

פאר די לאדזער יודען, וואס זייער ביינעמען ענדיגען זיך אויף „שטיין“ „בערג“ און „מאן“

דער אמעריקאנער „קעניג פון זייגער-ווייזערס“, א לאדזער יוד, קומט צו הילף פאר א טובה, וואס איז איהם געטון געווארן מיט יאהרן צוריק

מיט איאתר דרייסיג צוריק איז אין די יודישע וואוילינגערישע קרייזען פון באלוט געזען זעהר פאפולער א געוויסער יענקעל ב. דאס איז געזען א בחור פון א יאהר 16—17, א פייער-פלאם, א יונגאטש מיט א גרויסען טעמפעראמענט, מיט גאוינישע איינפאלען און ערפינדערישקייטען. זיינע פערזעהנקייטען זענען דורך זיינע חברים פון דער אונטערוועלט ווי געהעריג אפגעשאצט געווארן. מ'האט דעם בחור גענומען אויסנוצען פאר פערשידענע אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען געשטאנען אין א צוייפעלהאפטיגער הארמאניע מיט דעם מאראלישען און קרימינעלישען קאדעקס.

יענקעל ב. וואלט אפשר פערענדיגט זיין קאריערע אין איינער פון די היימישע אדער וויטערע תפיסות, ווען נישט א צופאל, וואס האט פאר איהם געעפענט נאר א נייע וועלט און געגעבען נאר אן אנדער ריכטונג זיין לעבענס-וועג. יענקעל האט זיך בעקענט מיט אן ארבייטער. איינעם פון די ערשטע יודישע בעוואוסטזיניגע און אויפגעקלעהרטע ארבייטער אין לאדז פון יענער צייט. דער ארבייטער האט יענקעל'ן אויסגעלערנט לייענען און שרייבען און דערגנטער אין איהם א אינטערעס צו לייענען און שטודירען.

יענקעל האט גענומען פערברענגען טאג און נאכט ביי ביכער, עס האבען איהם בעזונדערס אנגעהויבען צו אינטערעסירען בעשרייבונגען פון ווייטע לענדער, מדינות און רייזעס. אין איהם האט זיך דערוועקט א ליידענשאפטליכע בענקשאפט צו רייזען, צו בעזוכען פרעמדע מקומות און צו בעקענען זיך מיט'ן לעבען פון מענשען און פעלקער אין דער וועלט.

אין א שעהנעם אזונר, נישט זאגענדיג קיינעם גארנישט, האט זיך יענקעל אריינגעזעצט אין דער באהן און זיך געלאזט פאהרען אין דער וועלט אריין. זיין ציל איז געווען אמעריקא, אדער ווי אזוי אהינצוקומען האט ער קיין קלאהרע פארשטעלונג נישט געהאט, אגב האט ער פערמאגט זיין אייגענם נישט מעהר ווי עטליכע און דרייסיג קאפיקעס אויף א באהן-בילעט קיין קאלושקי. פון קאלושקי וויטער איז ער שוין געפאהרען אהן א בילעט, און וואלט זיכער מיט א פראטאקאל אראפגעזעצט געווארען ערגיץ אויף א סטאציע, ווען מיט איהם וואלט זיך נישט געווען פעראינטערעסירט אן'אומבעקאנטער יודישער פאסאזשיר פון לאדז, וועלכער האט איהם בעזארגט מיט א בילעט ביז צו דער גרעניץ.

נאך לאנגע וואנדערונגען, נאך וואכען און חדשים פון מיה און נויט איז יענקעל ב. אנגעקומען קיין אמעריקע. אויך דא האט אויף איהם נישט געווארט קיין יאכט פון ראקפעלער'ן. יענקעל האט דורכגעמאכט יאהרען פון שווערע וואנדלונגען, ביז איינמאל איז געקומען דער מאמענט, און ער איז אויפגעריכט געווארן, שפאצירענדיג אמאל א הונגעריגער איבער די גאסען פון טשיקאגא, האט ער זיך אפגעשטעלט פאר'ן טשיקאגאער מאגיסטראט און גענומען בעטראכטען דעם זייגער אויפ'ן מאגיסטראט טורעם. ווען ער איז אזוי געשטאנען, איז איהם פלוצים דורכגעפלויגען א געדאנק, פון וועלכען ער האט איינגאנצען אויפגעציטערט. פאר יענקעלען האט א בליץ געטון די אידעי, פון קאנסטרואירען א נייעם מין זייגער, וועלכער זאל בעשטעהן פון אן'איינפאכע פלאטע מיט ארויפגעזעצטע ווייזערס. און וואס זאל זיך בעוועגען אליין פון זיך.

יענקלען איז געלונגען צו פעראינטערעסירען מיט זיין אידעי דעם געניאלען ערפינדער טאמאס עדיסאן, וועלכער האט תיכף איינגעזעהען די גרויסקייט און בעדייטונג פון דער ערפינדונג. עס זענען באלד געמאכט געווארען די נויטיגע מארעלען און פראבעס, וועלכע האבען געגעבען גלענצענדע רעזולטאטען. מיט דער ערפינדונג האבען זיך פעראינטערעסירט די גרעסטע מיליאנערען פון טשיקאגא און ניו-יארק און ס'איז געגרינדעט געווארען א גראנדיעזער סינדיקאט מיט'ן בעריהמטען בנימין ווינטער בראש צו עקספלואטירען די אידעי פון יענקלען. דער סינדיקאט האט באלד ביים אנהויב ריספאנירט מיט א קאפיטאל פון פינף מיליאן דאלאר און יעצט שטעלט ער ממש מיט זיך פאר א מעכטיגען טרעסט, אן וועמענס שפיץ עס שטעהט יענקעל ב., אדער ווי ס'רופען איהם די אמעריקאנער „דער קעניג פון די זייגער-ווייזערלעך“ הושיקאב באנקראפט.

יענקעל האט נישט פערגעסען זיין אפשטאמונג און דער טרעסט, מיט וועלכען ער פיהרט אן, טראגט אן'אויסגעשפראכען יודיש-נאציאנאלען כאראקטער, האבענדיג אלס עמבלעמע א פיגור, וואס איז עהנליך צו א מגן דוד.

יענקעל ב. פייערט דאס יאהר זיין 50-טען געבורטס-טאג און ער האט בעשלאסען אפצופראוונען דער שטאט לאדז, וואו ער איז אויסגעוואקסען און ערצויגען געווארען. ער וויל ספעציעל אפדאנקען דעם יוד, עוועטועל דער פאמיליע, פון דעם יוד, וואס האט איהם מיט צעהנדליגער יאהרען צוריק אריוסגעראטעוועט פון קאנדוקטארס הענד. ער געדענקט אבער נישט, ווי דער יוד האט געהייסען. ער געדענקט נאר, אז זיין ביינאמען האט זיך געענדיגט אויף „בערג“ אדער אויף „שטיין“. יענקעל ב. האט אלז אבעשלאסען איבערצוגעבען אין רשות פון אלע לאדזער יודען וואס זייערע ביינעמען ענדיגען זיך אויף „בערג“ און „שטיין“ א ריזען-סומע פון עטליכע מיליאן דאלאר. צו דעם צוועק האט ער שוין אהערגעשיקט זיין ארוואקאט דעם בעק. אמעריק. יוריסט הזשעראלד האמפסאן, וועלכער קומט היינט אינדערפריה קיין לאדז מיט דעם אינטערנאציאנאלען לוקסוס-צוג און וועט זיך דא אפשטעלען אין גראנד-האטעל.

די יודישע קהלה אין לאדז איז טעלעגראפיש אינפארמירט געווארען וועגען בעזוך פונ'ם ארוואקאט און פון היינט אינדערפריה אן וועלען געמאכט ווערען אויסצוגען פון די ביכער און רשימות פון די יודען, וואס זייערע ביינעמען ענדיגען זיך אויף „בערג“, „שטיין“ און „מאן“.

—=:§:=—

ספארט-בעוועגונג.

„הכח“ — „ג.מ.ס.“ 4:8 (1:4)

א אונגעהויערע פעראינטערעסירונג הערשט אין די ספארט-קרייזען אין לאדז ארויסגערופען דער דאזיגער ארויסטריט פון „הכח“ ווייל יעדער האט געוואלט בעוואונדערען די נייע שפילער, וואס „הכח“ האט אין די לעצטע וואך צוגעקריגען.

בכלל איז נאכ'ן נעכטיגען מעטש שוועהר געוועזן אפצושאצען די פארם פון די שפילער, איינס קאן מען שוין זאגען, אז „הכח“ וועט היי-יאהר שפילען א גרויסע ראלע, בעת די מייסטער-שאפטס קאמפפע.

נישט קוקענדיג אויף די שלעכטע וועטער-בעדינגונגען, ביי וועלכער דער נעכטיגער מעטש איז פארגעקומען, קאן מען פעסטשטעלען, אז „הכח“ס נייער שפילער הופפערט איז אן ערשט-קלאסיגער קראפט און אויף זיין פאזיציע, אלס מיטעל-לויפער איז ער קאנקורענצלאז, ער וואלט דרייסט געקאנט פערנעמען א בכבוד'ען ארט אין א „עקסטרא-קלאס“-מאנשאפט הגם אין דער אפענסיווע איז ער א סך שטארקער ווי אין דער דעפענסיווע.

נישט-ווייניג וועט פערשטארקען די „הכח“-מאנשאפט דער פערטיידיגער באלזאם, וועלכער פערמאגט א שטארקע אריענטאציע, אזוי, אז די גצפ-הרליכסטע אונטער טויער-מאמענטען ראמצוועט ער זיכער אפ מיט זיין שארפען שאס און געשיקטער קאמבינאציע.

וועגען צווייטען נייעם פערטיידיגער גרובנער קאן מען ווייניגער שרייבען נאך דעם נעכטיגען מעטש, הגם ער פערמאגט א מאמענטאלע אריענטאציע און נישט קיין שוואכען שאס, האט ער זיך אויפ'ן נעכטיגען פלאץ, וועלכער איז געווען בעדעקט מיט א הויכען שניי, נישט אינגאנצען היימיש געפיהלט. בכלל גענומען רעפרעזענטירט זיך היינט „הכח“ מיט זיינע נייע שפילער זעהר גוט און שטעלט זיך פאר אלס א שטארקע „א“-קלאסיגע מאנשאפט.

„הכח“ איז צום נעכטיגען מעטש ארויסגעטרעטען מיט פאלגענדען צוזאמענשטעל: זילבער-בערג, באלזאם, גרובנער, קוטשינסקי, הופפער, שטיינבאק, קרייצער, סענאל, ראבינאוויטש. זאקלי-קאוסקי און שיוועק.

אין דער גאנצער צייט פון מעטש, האט „הכח“ געהאט א שטארקע איבערמאכט איבער זיין געגנער, אויסער די 4 טויערן, וועלכע ג.מ.ס. האט געשאסען זענען זיי מעהר ביי „הכח“ס טויער נישט געווען, דאס בעווייזט, אז זייער אנגריף איז זעהר גוט, זיי האבען זיך אבער נישט געקאנט קיין עצה-געבען מיט „הכח“ס פערטיידיגער.

„הכח“ האט באלד פון אנהויב מעטש אן גע-האט א שטארקע איבערמאכט און האט זיך דורך דער גאנצער צייט געפונען אין אנגריף. דאס האט „ג. מ. ס.“ געצוואונגען די גאנצע צייט שטארק צו היטען דאס טויער, וואס האט איהר א כך גע-האלפען, און הגם דער רעזולטאט 4:8 איז פאר „הכח“ א בכבוד'ער, ענטשפרעכט ער אבער נישט דעם גאנג פון מעטש, ווייל דער רעזולטאט בע-עולה'ט וועהר א סך „הכח“ן.

מיט דער סעריע טויערן פאר „הכח“ האבען זיך איינגעטיילט: ראבינאוויטש 4 (ווייזט אויס, אז מיט גוטע שפילער קאן נאך ראבינאוויטש א סך אויפטון), סענאל — 2, זאקליקאווסקי און קרייצער צו 1. ריכטער ה' גרייוואדא — גוט.

„שטערן“—„הכח“ (רעזערוו) 0:0

דער דאזיגער מעטש, וועלכער איז פארגעקומען אלס פארמעטש פון „הכח“—„ג. מ, ס.“ איז צו-ליב'ן שלעכטען וועטער איבערגעריסען געווארען נאך דער ערשטער העלפט.

דער מעטש האט זיך געפיהרט ביי א קליינער איבערמאכט פון „שטערן“ און האט זיך פער-ענדיגט אהן א רעזולטאט.

ריכטער ה' שולזינגער.

„קדימה“—„גייער“ 0:0

דער דאזיגער פריינדשאפטס-מעטש, וואס איז פארגעקומען אויפ'ן נייעם ספארט-פלאץ פון „גייער“ האט זיך פערענדיגט אהן א רעזולטאט, וואס בע-עולה'ט אגב שטארק די יודישע מאנשאפט.

ב.

פון פוילישען טעאטער

„דוואי פאנאוויע בע“,
פון מאריאן העמאר.

„דוואי פאנאוויע בע“, איז איינע פון די געלונגענסטע פיעסעס, וועלכע דאס שטעטישע טע-אטער האט אין דעם סעזאן אויסגעשטעלט. די אק-ציע הויבט זיך אן, ווי א קליין טייכעל: שטיל מורמלענדיג בעשיידען און צוואקסט זיך אין א ברייטען שטראם פון אקטועלער שארפזיניגקייט און הומאר, פערכאפט דעם צושויער און ברענגט איהם צום דריטען אקט דער זעהר געלונגענער אויפ-בינדונג, אזוי, אז עס בלייבט אין זכרון די שטי-מונג פון פערגעניגען און צופרידענהייט פון א גוט-געלעזטער אויפגאבע.

אין פיל פיעסען הויבט זיך אן די אקציע פונ'ם ערשטען אקט שטארק, ענטוויקעלט זיך בע-סער אדער ערגער אין צווייטען אקט און דער דריטער איז שוין ווי אן'אפגעשלאגענע הושענא. דעם מחבר סטאיעט עפעס נישט קיין אטעם צוצולויפען ביז'ן סוף אין דער געהעריגער פארם: די גרויסע מעלה פון מאריאן העמאר'ס פיעסע איז טאקע די, וואס ער האט אנגעהויבען, ווי א גוטער ספארטסמאן: שטיל און רוהיג, מער-בעהאלטען דעם אטעם אויפ'ן סוף, און צוגעקומען צום סוף אלס זיגער.

*

יאן בערטאני, א יונגער ליטעראט האט גע-דונגען א דירה, פון וועלכער עס איז פלוצים ארויסגעפאהרען א געוויסער יעזשי בראט (די פערבינדונג: ביידע לאקאטארען, דער אלטער און נייער האבען דיזעלבע איניציאלען „י. ב.“ „צוויי הערן ב“).

יאן בערטאני און זיין קאלעגע אנטאני גארשען זוכען א טעמע צו א נייער פיעסע. דאס לעבען שיקט זיי אונטער די טעמע:

עס קלינגט אן דער פאטשטאליאן און ברענגט א בריף אדרעסירט צו „י. ב.“ א דאמע, אונטער-געשריבען „לאורא“, שרייבט איהר געליבטען, אז זי וועט קומען צו איהם 6 א זייגער. עס איז קלאהר, אז דער בריף איז געשריבען צו יענעם אנטלאפענעם „י. ב.“ אבער בעקימען האט איהם דער ליטעראט „י. ב.“

דער עפיזאד און די פאנטאזיע פון די יונגע ליטעראטען הויבען אן שאפען די קאנטורען פון דער קינפטיגער פיעסע זענען פערטיג: „זי“ קומט צו „איהם“, טרעפט א צווייטען, אינדערמיט קומט דער מאן א. א. וו.

6 א זייגער קומט ווירקליך די דאמע צו איהר געליבטען און טרעפט א פרעמדען ערשטוינונג... היסטעריקע. דער צווייטער הער „ב.“ מוז טרייסטען. די טרייסט העלפט און ווען לאורא געהט אוועק, זאגט זי צו אויף צו-מארגענס שוין צו קומען צו איהם — צו דעם צווייטען ה' „ב.“

אין צווייטען אקט ווערט געשפילט די פיע-סע פון די ליטעראטען יאן בערטאני און אנטאני גארשען — „איהר ערשטער געליבטער“.

אין דעם אקט איז אינטערעסאנט די סצענע אויף דער ביהנע, וואו די ראלען פון אקטיארען שפילען די אקטיארען מראזשינסקי — ווענגערקא'ן אלס רעזשיסער, ווינאווער — סטעמפאווסקי'ן אלס מאן, טאטארסקי — דער דירעקטאר גארטשינסקי א. ד. גל. די דעקאראציע שטעלט פאר דאס טעא-טער מיט'ן לאדזער פובליקום.

אין דריטען אקט דערוויסט זיך יאן בערטאני פון יעזשי בראט, פון „איהר ערשטען געליבטען“, אז ער איז אזוי פלוצים אנטלאפען פון זיין דירה, בדי פטור צו ווערען פון לאורא'ן, וועלכע האט איהם נישט צורוה געלאזט אויף קיין רגע.

בערטאני'ן איז שוין אויך נמאס געווארען לאורא, און ער בעשליסט אויך צו אנטלויפען. ער לאזט ביי זיך אין דירה זיין חבר אנטאני גארשען.

לאורא קומט צו איהר (צווייטען) געליבטען און טרעפט אן'אונבעקאנטען: ערשטוינונג... באלד וועט זיין א היסטעריע. אבער דא קומט אריין לאו-רא'ס מאן, וועלכער האט זיך דערוואוסט פון א דעדעקטיוו, אז לאורא טרעפט זיך אין דער וואוי-נונג מיט יעזשי בראט. דער מאן גלויבט נישט, אז גארשען איז נישט בראט און צווינגט גאר-שען'ן אונטערצושרייבען א פערפליכטונג, אז ער וועט חתונה האבען מיט לאורא'ן.

אין דער פיעסע זענען נישטא קיין נייע ענטדעקונגען; נישט ניי איז די סצענע אויף דער סצענע, נישט ניי איז אויף דער מאמענט, ווען דער אויטאר שטעהט אין דער פינטטער און לעזט פאר זיין זאך — און די פערסאנאזשען בעלויכטען — שפילען דאס, וואס דער מחבר לעזט.

מאריאן העמאר איז אבער אזוי קלוג, אז ער זעהט פאראויס די פארוואורף פון קינפטיגען רע-צענזענט און פערכאפט די גאנץ פאר די פיש: אין דער רעצענזיע, וועלכע עס האט כלומרשט גע-שריבען בוי-זשעלינסקי אויף דער פיעסע „איהר ערשטער געליבטער“ ווערט אנגעוויזען אויפ'ן רע-צעפט פון דער פיעסע: „פערשידענע טיילען פון דער אויסלענדישער פראדוקציע ברענגט מען אהער און דא מאנטירט מען זיי“.

די פיעסע „די צוויי הערען ב“ איז ווירקליך זעהר גוט מאנטירט, קלוג און געלונגען צוזאמענ-געשטעלט, אקטועל כמעט ווי א קאנפעראנסיערקע...

פון די ארטיסטען - אויספיהרער איז ווערט ספעציעל דערמאהנט צו ווערען די ארטיסטקע מאריא דאמבראווסקא אלס די ווירטין פון דער דירה (זי איז בעת דער גאנצער פיעסע פרעכ-טיג.) זניטש מיט זיינע אויסדרוקספולע טראפליכע רעפליקעס, קראטקע אלס בערטאני, די מארסקא אלס לאורא. (די ארטיסטען-טיפען אין צווייטען אקט האבען געהאט א בעזונדערן ערפאלג).

טאטיאנא פ.

קומט אקיגעז מיט אייער שפענדע
די פסח-אקציע פון „תומכי אורחים“

צוריק איז זומפ...
א סענסאציאנעלע פאסירונג מיט א לובלינער גאסען-מיידעל

„לובלינער טאגבלאט“ דערצעהלט:

בשעת איהר האט זי זיך צום ערשט אויף דער בראמאווע גאס, האט, וואו עס קרייצען זיך די טונקעלע, שמאלע געסלעך: אלעינא, שאמבלאנסקא, יעזואיצקא און ריבנא און יעדער עק־גאס שטעלט מיט זיך פאר א „מיידעל יריד“ און די ארומיגע שכנים האבען זיך שוין דערצו צוגעוואוינט וואו דאס וואלט געווען א זעלבספערשטענדליכע און נויטיגע זאך.

דארט איז דער „קורס“ א נידעריגער, און אויב אזא „מיידעל“ בעזיזט איינצוקויפען זיך א הוט, א פאר זיידענע זאקען און א אנשטענדיג אויבער־מלבוש, האט זי האפנונג, אויב די קארטעטעוועלט איז דערויף מסכים, צו ערשינען אויף קראקאווסקא צווישען די „דאמען“. דער חילוק פון דער בראמאווע ביז קראקאווסקא איז, וואס אויף בראמאווע רייסען זיך די „מיידלעך“ ביי די פאלעס און האבען פאר יעדען פערביייגעהער די פראגע: „פעטער איהר געהט“? אדער „טשי פאן דא מניע?...“ אויף קראקאווסקא איז גענוג בלויז א דיסקרעטען וואונק א פינטעל מיט א אויג, „אנשמענדיג“.

די העלדין פון אונזער מעשה׳לע האט דאס בשעת ארויסצורייסען זיך פון בראמאווע אויף קראקאווסקע און דארט שפאצירט יעדען אוונד. ווי נישט איהר מיינט מען. האט עמיץ אויף איהר געווארפען ארויספאדערענדען בליק, האט זי מיט א שמייכעל די אויגען אראפגעלאזט, גלייך זי וואלט זיך שטארק פערשעהמט, און דער דאזיגער שעמעוודיגער שמייכעל מיט דער פיינער האלטונג און עלעגאנטען נאז: האט איהר פערשאפט פיל „אנהענגער“ און זי איז געווארען די הויפט־פיגור צווישען די „נאכט־מיידלעך“ אויף קראקאווסקא.

פלוצלונג איז דאס מיידעל פערשווינדען פון קראקאווסקא, און צוזאמען מיט איהר איז פערשווינדען א אנשטענדיגער יונגערמאן פון ליובארטאווסקא, א מאן פון א פרוי און עס איז נישט געבליבען קיין סוד, אז איינם מיט׳ן אנדערען האט א ענגען צוזאמענהאנג און באלד איז מען געווארען געוואר, אז דאס האט דער יונגערמאן גערונגען א זומער וואוינונג אין א ווייט פערווארפען דארף און ער פערברענגט דארט צוזאמען מיט דער „עלעגאנטקע“ פון קראקאווסקא.

געזאגט האט מען, אז ער האט זיך אין איהר פערליבט.

עטליכע חדשים האט דאס פארל פערברענגט אין דארף און שפעטער צוריקגעקומען קיין לובלין. ער איז ווידער אוועק א היים צו זיין ווייב, און זי האט זיך מעהר אויף קראקאווסקא נישט בעוויזען, געוועהן האט מען איהר דוקא ביי טאג אויפ׳ן מארק, און געזעלבער זאג זי פלעגט מאכען קליינע קניות און דעמאנסטראטיוו שפאצירען אויף קראקאווסקא, און גרעסערע פעקלעך אין די הענד און אזוי ארום בעוויזען, אז זי איז ש׳ין נישט מעהר איינע פון יענע, נאר א פרוי מיט לייטען גלייך, מיט א שטוב מיט ווירטשאפט און געהט אין גאס אריין מעשה בעלי־הבית׳טע.

געוואוינט האט זי ווי א אנשטענדיגער לאקאטאר אויף טשעכאווסקע. דער יונגערמאן פון לובארטאווסקא האט איהר די דירה געדונגען אויסגעהאלטען מיט פרנסה און נישט דערלאזט איהר מעהר נעהן אין גאס אריין אויף „פערדינסט“.

מיט עטליכע טעג צוריק איז אין איהר דירה אויף טשעכאווסקע איבערגעבראכען א גרויסער סקאנדאל. עפעס א פרוי האט געעפענט די טיר און טרעפענדיג דארט איהר מאן, האט זי איהם, אהן טענות, דערלאנגט פעטש. א טומעל, א געשלעג, ספאומען. די שכנים זענען זיך צונויפגעלאפען און ער איז באלד קלאר געווארען וואס דא קומט פאר. דער מאן האט נעענטפערט מיט פעטש און ערשט ווען פון זיין פרוים פנים האט זיך בעוויזען בלוט, האט ער זיך זיך יבערענקט, וואס מיט איהם נעשעהט און ער איז געפאלען צו די קניה און מיט געוויין גענומען איבערבעטען זיין פרוי.

איינציגווייז האט ער די שכנים ארויסגעבעטען פון שטוב און ווייענדיג פון פרייד און גליק זענען מאן און ווייב אפגעפאהרען אהיים.

מעהר האט זיך דער יונגערמאן אין דער דירה נישט בעוויזען.

און „יענע“?

געווארט א טאג נאך א טאג, געהאפט אפשר וועט ער צוריקקומען. נישט געקאנט זיך דערווארטען. ער איז נישט געקומען און זי האט דערפיהלט, אז זי קאן נישט און וועט נישט פון איהר גורל זיך בעפרייען.

זי איז צוריק אוועק אויף קראקאווסקע.

Dr.
Rachela Lewi
פאנסקא 24. טעל. 42-72
צוריקגעקעהרט
אויפנאמע־שטונדען פון האלב 3 ביז 4 נאכמיטאג.

די אמאליגע און היינטיגע פרוי

אין די פארהיסטאריש צייטען זענען מענער געווען לייכטגלויבער און געא־בייט האבען די פרויען. מענער האבען ליב געהאט ארומצולויפען אויף יאגד, אויף פיש־פאנג און הנאה געהאט פון זאגברענען איינער דעם אנדערען די ביינער. אין די פארנאכטען פלעגט מען ליגען ארום די היילען, קוקען אויפ׳ן פייער, טראכטען ווי וואויל עס איז צו לעבען אויף דער וועלט און שרייען צו די פרויען, אז זיי זאלען דערלאנגען דאס עסען.

די גאנצע ארבייט איז געטון געווארען פון די פרויען, זיי האבען געשטויסע די קערנער, גענייהט מארישע קאסטיומען פאר די מענער און קינדער פון בערען־פעלען, אדער עהנליכע שטאפען, געמאכט דאס פייער, געקאכט דאס עסען און פערנומען זיך מיט אלע איבעריגע פרימיטיווע אינדוסטריען.

זינט יענע צייטע, ווייטע צייטען האט זיך די ראר פולשטענדיג איבערגעדרעהט, די פארהיסטארישע וועלט איז געווען דעם מאנ׳ס גן־עדן; די מאדערנע וועלט, איז א ווייבערישער גן־עדן.

מענער פון אונזער צייט, מעגען זיין ווי רייך, האבען ווי פערלוירען די פעהיגקייט הנאה צו האבען פון זייער צייט. אבער די פרויען, ווי נאר די מענער הויבען אן נישקשה׳דיג צו פערדינען, נעמען זי גלייך רינסטען און ווערען פולשטענדיגע ליידיגגעהערינס.

און וואס מכח דער אינטעלעקטועלער איירא־פעאישער פרוי?

זי איז ביז דער איצטיגער צייט דער אומרוהיגסטער מענש אין דער וועלט. זי איז א פרוי מיט בילדונג, אפט מיט הויכער בילדונג, פרויען־סופראזש שטעלט זי נישט אזוי צופרידען, ווי איהרע שוועסטער פון פריהערדיגען דור. זי ווייס, אז זי וויל האבען א מאן, א היים, קינדער. זי בענקט נאך ליבע און אויך געזעלשאפטליכקייט, און וויל, לויט איהרע איינענע ווערטער: „טאן עפעס ערנסטע ארבייט“. און די אלע פערלאנגען קעמפען איינער מיט׳ן אנדערען. זי איז אנ׳אומערמידליכע בעזוכערין פון פרויען־קלובען, פאליטישע לינעס און אומענדליכע קאמיטעט־מיטינגען. זי רייסט זיך אלץ עפעס אויפצוטון, אבער עס קומט דערפון גארנישט ארויס.

זי איז ווינעגער גליקליך ווי איהר אומאינטעליגענטע שוועסטער. זי ווערט געמאטערט פון צופיל פערלאנגען.

ווען אט די פרויען, וועלכע זענען אזוי רייך און פרייער צייט, וואס זיי האבען נישט וואו אהינצוטון, רערען סענטימענטאל וועגען דעם, אז דער פרויס פלאץ איז אין דער היים, זענען זיי נישט עהרליך מיט זיך אליין.

ווען א פערהייראטע פרוי ארבייט, אדער שטודירט, כדי צו בעקומען א דיפלאם, אדער האלט לעקציעס, ווארפט מען איהר שטענדיג פאר, אז זי טוט אנ׳עולה — זי פערנאכלעסיגט איהר היים. אבער ווען זי וואלט, אנשטאט געהן צו דער ארבייט, געגאנגען שפילען קארטען מיט א קאמפאניע לייריגגעהערינס, וואלט עס נישט געהייסען פערנאכלעסיגען די היים.

אבער עס איז דאך זיכער א נארישקייט אזוי צו טראכטען, אז עס איז אנ׳עולה צו מאכען דעם פאטזאורף די ארבייטענדע פרויען, וועלכע שטרעבען זיך אזוי אן צו מאכען דאס פערהייראטע לעבען אינטערעסאנט און פילזייטיג.

מיט דער צייט וועט זיך דער ארט לעבען פון די פרויען ענדערען. עס וועט בעטראכט ווערען פאר א חרפה ארומצוגעהן פוסט און פאס. ווען פערמעגליכע פרויען וועלען זיך אפפארטיגען מיט דער ערציהונג פון זייערע קינדער, וועלען זיי זיך נעמען צו אנדערע נוצליכע בעשעפטיגונגען. מען וועט אז א סך פרויען פון הויכער געזעלשאפט. און פון ערפאהרונג ווייסט מען, אז יערע מאדע ביי די אריסטאקראטקעס געהט מיט דער צייט אריבער צו די פרויען פון דער בורזשואזיע.

קלארא לעווין.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר הויט־, ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע.
הײלונג מיט קווארץ־שטראהלען און דיאטערמיע
DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—8
באזונדערע זאל פאר פרויען.

דער לעבעדיגער מת
א קרבן פון אנ׳איפערזיכטיגער פרוי

ער געהט אוועק אין רעסטאראן.

— וואס, ביטע, ווילט איהר עסען, מיין הער?

— לויפט אנטקעגען די קעלנעריקע, א יונגע, א פרעהליכע, א צוגעקעמטע, און אנגעפודערטע, מיט א קלארען, ווייסען טשיפיק אויפ׳ן קאפ, א מחיה צו קוקען אויף איהר, אויף איהר לעבעדיגקייט, געשיקטקייט, פרעהליכקייט. דער ארבייטער גיט זי א מעסט אפ, פערגלייכט זי מיט זיין ווייב, מיט דער צושויבערטער, צוריסענער, אפגעלאזענער, פערדאנערטער באלעבאסטע, און זיי (האס צ ואיהר וואקסט אל קמעהר.

דאס עסען ד אאיז נישט בעסער ווי אין דערהיים, אפשר ערגער, אבער די שטימונג איז א גוטע. עס איז ריין, עלעקטרישע לאמפען ברענען, פאפירענע בלומען שטעהען אויפ׳ן טישעל. די קעלנערקע שמייכעלט אזוי זיס, איז אזוי העפליך, און אלץ האט דעם זיסען טעם. דער ארבייטער הויבט אן ווערען אנ׳אפטער גאסט אין די רעסטאראנדלעך, ביר־הייזער, דא זענען נישטא קיין פערצארענטע ווייבער, דא רעדט מען נישט פון קיין תכלית, פון קיין קינדערשע קרענק, פון חובות, א הארמאשקע שפילט. מענשען זיצען, טרינקען, וויצלען זיך, דערצעהלען מעשיות, פיהרען דיסקוסיעס, מען דערפיהלט ערשט אז מען איז א מענש.

אז מען קומט שפעט אהיים, איז אין האלז טרוקען, די קעשענעס זענען ליידיג, מען וויל זיך ווארפען אין בעט, אנשלאפען יזרען, כדי מארגען פארטאג ווידער אויפשטעהען צו דער ארבייט. אבער די פרוי לאזט נישט שלאפען.

— וואו ביזטו געווען? געשכורט?

— און אז געשכורט איז וואס?

— די קינדער וועלען נישט האבען דורכצוקומען די וואך.

— די קינדער זענען אזוי מיינע ווי דיינע. איך ווייס וואס איך טו.

— אבער עסען מאנען זיי מיך, דיך וועהן מ ישט.

— לאז שלאפען, — שרייט דער מאן, — ברום נישט ווי א גריל...

— קאנסט דיר געהן צו דיינע אויסגעלאסענע מוידען אין די שענקען, אויב איך בין דיר א גריל...

— איך וועל טאקע געהן!

און ער געהט טאקע.

וואסער אונטערשיד עס איז צווישען די פרעהליכע מיידלעך, די לאכענדיגע, די אויסגעפוצטע, און דער איינענער ווייב, וואס איז שטענדיג פערדריכערט, פערשלומפערט.

די שכנ׳טעס, די אייבינע שכנ׳טעס, וואס אלץ זעהען זיי, אלץ הערען זיי, אומעטום דרינגען זיי אריין, דערהויסען זיך גלייך וועגען די האליאנקעס פון זייער שכן און די טראגעדיעס איבער דער ווייב זיינער.

— מע (האט איהם געזעהען מיט א פוינעל זיך ארומשלעפען, אונטער דער האנט זיך אזוי געהאלטען, פארוואס לאזט עס צו, שכנ׳טע גילדענע?

די פרוי איז פערשעהמט. אך, אויף וועמען מען בייט זי אוים! זי, די געזעצליכע פרוי, די מוטער פון קינדער, די עהרליכע, די געטרייע, בייט מען אוים אויף אנ׳אויסגעלאסענע, א פערקויפטע! עס הויבען זיך אן קריגערייען, טרערען, ספאזמעס, היסטעריקעס, אלע גוטע זאכען, וואס צורייצען דעם מאן נאך מעהר. אויפ׳ן האר קאיז ביטער, און מען פערטרייבט דעם וואריס, מען פערטרינקט איהם מיט בראנפען.

פערשטעהט זיך, אז נאך בראנפען קומען קלעפ. דער שכור׳ער מאן שלאגט די פרוי, די קינדער. די קינדער שעהמען זיך, שכנים קוקען אריין, לאכען. זי ייזאגען מוסר דעם טאטען, דעם פאטער פערדריסט עס, גיט ער זיי קלעפ, דאס גיהנום פלאקערט אין דער גאנצער גרוים.

אט אזא בילד, דאס אלטע, שטענדיגע בילד פון לעבען ביי יידי ארימע, שווימט ארויס פאר׳ן גע־ריכט. מיט נישט קלארע רייד, מיט פערדרעהטע ווייבערישע ווערטער, וואס איינס בינדט זיך נישט מיט׳ן אנדערען, שילדערען די שכנ׳טעס פון דעם אומגליקליכען פאר־פאלק דאס לעבען ביי יידי וואלטשינסקיס. דאס איז נישט בלויז דאס לעבען ביי די וואלטשינסקיס, נאר ביי די טויזענדער, הונדערטער טויזענטער און מיליאנען אנדערע ארימע פאמיליעס. נישט אומזיסט רעדען די שכנ׳טעס פאר׳ן געריכט מיט אזוי פיל הארץ וועגען דעם לעבען ביי די וואלטשינסקיס, ווייל דאס איז אויך זייער איינגע ולעבען.

און אט טרעט ארויס פאר׳ן געריכט דער שווארצער כאראקטער, וואס האט צום לעצטען אומגליק דערפיהרט. דאס איז א יונגע ארבייטערין, סאראווסקא איז איהר נאמען. אז אין דער פאמיליע איז געווארען זעהר שלעכט, צוליב דער שכרות פון מאן, איז נישט געווען מיט וואס צו פערדינגען די וואך, האט מען געמוזט פערדינגען א ווינקעל אין קיך, כדי מען זאל פאר׳ן דירה־געלד קאנען אויסלאזען די וואך. די סאראווסקא איז אויך אנ׳ארבייטערין. אויך איהר איז די פאבריק, וואו זי ארבייט, לאנגווייליג, א גיהנום. זי וואלט אפשר חתונה געהאט, אבער ווי אזוי זאל זי קריגען א מאן, אז זי האט נישט קיין שטיקעל וואוינונג, מוז וואוינען אין א ווינקעל ביי יענעם. און וועלכער מאן וועט דאס וועלען זי נעהמען מיט אזא ווינקעל? דער נישטניכטערער באלעבאס פון קיך, וואו זי וואוינט, דער וואלטשינסקי, ווארפט אויף איהר אנ׳אויג נעמט זי מיט אין די שנקען, וואו ער געהט, פערזאפט איהר פרעהליכקייט. עס הויבט זיך אן א ראמאן. די פרוי בעמערקט. עס קומט צו א געוואלדיגער סצענע צווישען דער אייפערזיכטיגער פרוי וואלטשינסקי און איהר קאנקורענטקע, די סאראווסקא. די פרוי רייסט אוים ביי דער געליבטער פון איהר מאן די האר פון קאפ און טרייבט זי ארויס פון שטוב, דער מאן נעמט זיך אן פאר זיין געליבטער, און שלאגט די פרוי. די דערשראקענע קינדער נעמען זיך אן פאר דער מוטער. דער פאטער ווארפט זיך אויף די קינדער. די מאס איז איבערגעפילט. די צורייצטע פרוי, אין העכסטען גראד פון אייפערזוכט, כאפט א פלעשעל מיט ברען־שטאף, וואס שטעהט אין דער קיך, און מיט וועלכען מען רייניגט פערראסטע אייזען, גיט עס א גאס דעם צוזאמענגעזילדערטען מאן אין אויגען.

ער פאלט אויף דער ערד מיט א שוידערליכען געשריי. די פרוי זעהט, וואס זי האט אפגעטון, און ווארפט זיך אויף דער ערד צום פערוואונדעטען מאן. זי שרייט געוואלד, הייסט ברענגען הילף, אבער שוין צו שפעט. ביי איהר מאן זענען ביידע אויגען אויסגעברענט.

דער עולם קוקט צו דער זייט פון אומגליקליכען בלינדען, אין ערווארטונג, אז ער וועט עפעס זאגען, אבער ער שווייגט פונקט ווי זיי זייב אויף דער בעשולדיגונגס־באנק.

— ווי אזוי לעבט איהר איצט? — פרעגט די ריכטער.

— איך בין א לעבעדיגער מת — ענטפערט וואלטשינסקי, ווארפענדיג מיט די שווארצע גלעזער — און זי איז א לעבעדיגער קרבן...

די שכנים דערצעהלען, אז איצט איז צוריק רוה ביי די וואלטשינסקיס. זינט דעם אומגליק הערשט א טויטע רוהיגקייט אין דער שטוב. די פרוי ארבייט שווער, פערדינט אויף א לעבען, און זי האלט אוים דעם בלינדען מאן, שפייזט איהם, קליידט איהם, וואשט איהם או פיהרט איהם אפילו ביי דער האנט.

דער פראקוראר געפינט זיך אין א שווערער לאגע. אנשטאט צו בעשולדיגען, פערטיידיגט ער גאר די בעשולדיגטע. ער שילדערט פאר די ריכטער דעם גיהנום פון דער אומגליקליכער פרוי, בעט נעהמען אין בעטראכט די ספעציעלע בעדינגונגען. דאס געריכט געהט אוועק אויף א בעראטונג.

ענדליך קומען די ריכטער אריין און לייענען פאר דעם אורטייל. די בעשולדיגטע סטאניסלאווא וואלטשינסקי ווערט פערורטיילט אויף זעקס חדשים טורמע. דריי חדשים ווערט איהר אראפגערעכענט צוליב דער אמנעסטיע. די איבעריגע דריי חדשים ווערען אפגעליינט אויף דריי יאהר. דאס הייסט, איינענטליך, זי בעפרייט אין גאנצען.

די בעשולדיגטע הערט אוים דעם אורטייל פונקט אזוי רוהיג און פערשטיינערט, ווי זי האט אויסגעהערט די גאנצע געריכטס־פערהאנדלונגען. זי גיט א לוסטיגען נויג מיט׳ן קאפ פאר די ריכטער, נעהמט דעם בלינדען מאן ביי דער האנד, און שטילע, שווייגענדע, מיט ערנסטע געזיכטער, מיט לאנגזאמע טריט געהען זיי ארויס פון געריכט.

ג. ק—ר.

געדענקט :—: אז איז „תומכי אורחים" ווארטעט שויז :—: הונדערטער יודישע פאמיליעס אויף אייער שפענדע

וועלטען פון שטויב! פון פאמפאדור (פעליעטאן)

א דייטשער פראפעסאר בעהויפטעט, אז „זון און שטערען זענען געוואָרען פון קאסמישען שטויב".

איז גלייך ווי איך האב עס איבערגעלייענט, איז מיר ארונטער א שטיין פון הארצען. איך האב צוגערופען מיין קריגערישע העלפט און איהר בעוויזען:

נא, זעה.

— וואס זאל איך זעהן?

— זעה וואס א פראפעסאר זאגט, א געלערנטער מענש!...

— וואס זאגט ער אזוינס? — ווערט זי אומגעדולדיג.

— ער זאגט — זאג איך — אז זון און שטערען האבען זיך גענומען פון קאסמישען שטויב.

— פערדרעה זיך דיין קאפ מיט איהם צוזאמען. וואס גערט עס מיר אן? ער איז מן הסתם אזא אפגעלאזטע בריאה ווי דו! — איז זי שוין באלד אין כעס.

— איך רעד עס צו דיר, מיין ווייב — מאך איך — ענטקעגען דעם, וואס דו לאזט נישט פאלען קיין שטויב אויף דעם שרייב־טיש... וואס די ציטערסט אזוי פאר שטויב אויף די מעבעל... וואס דו שרייסט אלע מאל, אז איך בין פערליבט אין שטויב... ביי דיר געהט שטויב צוזאמען מיט בלאטע, מיט אומריינקייט... זעה נאר, וואס א פראפעסאר אליין זאגט: די זון אליין קומט פון שטויב. די שטערען פון שטויב. א ביסעלע מעהר רעספעקט פאר שטויב, מיין ווייב!

— דו ווערסט עס ביי מיר נישט דערלעבען!

— האט מיין ווייב ארויסגעזאגט מיט א קרים פון איהר נעזעל און איז אוועק.

איך בין געבליבען אליין מיט דעם פראפעסארס שטויב און גענומען טראכטען:

יא, יא, זון און שטערען קומען פון שטויב, באטש מיין ווייב איז מיט דעם נישט איינשטימיג...

קאסמאס... שטויב... תהו ובהו און שטויב...

דאס מיינט, אז שוין אין דעם יסוד פון דער וועלט־בעשאפונג האט שטויב געשפילט די גרעסטע ראלע.

און איך האב זיך פערטראכט וועגען יצירת העולם: ווי מאדנע.. ווי מאדנע.

און אט האב איך דערזעהן דעם בעשעפער ווי ער שטעהט אזוי אין דער אלוועלטליכקייט און שפילט זיך מיט שטויב.

א טרייסעל זיין ברייטען מאנטעל און פון דעם שטויב ווערען וועלטען בעשאפען...

וועלטען פון שטויב — און דאך אזעלכע פעסטע!

וועלטען פון שטויב — און דאך אזעלכע שעהנע!

און אט אזוי קוקען מיר מענשען אויף אן אויסגעשטערענטען הימעל און מיינען: שטערען, ווער ווייסט, וואס זיי זענען? און אין אמת'ן לייכטען עס גאר שטיקלעך שטויב...

און אויב עס ציהט אונז צו די שטערען, איז עס גאר אין אמת'ן ציהט עס אונז צו שטויב...

הייסט עס, אז שטויב איז זעהר וויכטיג. שטויב ליגט אויף די אקסעל פון גאנצען בעשאף, ווי מעהל אויף די אקסלען פון א מילנער...

אי מיין יונג ווייבעל פערטראגט נישט קיין שטויב? מוז מען מיט איהר קעמפען!

מיט ווייבער מוז מען בכלל קעמפען פאר יעדער פראגרעסיווען געדאנק..

און פון איצט אן, בעשליס איך, אז איך וועל קעמפען, לכל הפחות, פאר דעם שטויב אויף מיינע ביכער...

הייליג מוז זיין דער שטויב!

נישט געריהרט זאל ער זיין!

פון דעם שטויב אויפ'ן שרייב־טיש קענען ארויסקומען שטערען־געדאנקען, זונען־געפיהלען און אז. וו.

דרך ארץ!

אין דערווייל איז געוואָרען נאכט. האב איך ארויסגעקוקט אויפ'ן אויסגעשטערענטען הימעל און זיך געזאגט:

— ווי גרויס און פרעכטיג ס'איז דעם בעשעפערס באלעבאטישקייט!

— ווי פול מיט שטויב עס זענען זיינע כליים!

שטויב ליגט אויסגעלייגט אויף דעם גאנצען פנים פון דער יצירה.

אלע קנייטשען פון דעם פנים שמייכלען מיט שטויב פון שטויב..

— — — — — — — — — — — —

און פלוצלינג — דערזעה איך א שטערען פאלט פון הימעל ארונטער.

און איך בעשליס: אנדערש קאן עס נישט זיין, הפנים, עמיצער אין הימעל האט א פיר געטון מיט א בארשט איבער דעם בעשעפערס שרייב־טיש און ס'איז ארונטערגעפאלען א שטיקעל שטויב...

כא! כא! כא!

מען קאן משוגע ווערען, ווען מ'הויבט אן קוקען צו־פיל אויף די שטערען...

און איך ווער פאטעטיש:

פריינד, מארקכיכט! א פאר זאכען זענען אין דער וועלט נאך פארט נישט קלאר!

אכטונג פאר יעדען שטויבעלע, מיין פריינד!

ווייל יעדער פאל פון א שטויבעלע בעדייט — פראגרעס, רעוואלוציע.

פון יעדען שטויבעלע ווערען שטערען און פלאנעטען געבוירען...

אכטונג פאר דעם וועלט־בעשאף, אפילו ווען ער איז קאפיטאליסטיש...

און מיט אמאל פאל איך אריין אין מיסטיק און צעזינג זיך:

דעם בעשעפער גיב א לויב,
אונזער זון — זי קומט פון שטויב,
שטערען קומען אויך פון שטויב,
מענש אודאי קומט פון שטויב,
וועלטען ברעקלען זיך אין שטויב,
וועלטען לייכטען אויף פון שטויב,
שטויב דער אנהויב, שטויב דער סוף,
שטויב פון אלף ביז'ן תיו...
שטויב און שטויב אויף יעדען שפאן,
שטויב דער גרונד פון קאסמאס־פלאן,
שטויב די קלארקייט, שטויב דער וואהן...
שטויב דער פויער, שטויב דער פאן,
שטויב דער חכם, שטויב דער נאר,
שטויב דער שקלאף, שטויב דער האר,
שטויב די פרייד, שטויב דער צער,
א, גאט, נעהם מיין שבח דערפאר!
א, דו מענש, וואס קומט פון שטויב,
דיין בעשעפער גיב א לויב!
אט קומט א ווינטעל, גיט א הויב,
און דו ווערסט דעם קבר'ס רויב,
דיין בעשעפער גיב א לויב!...

אז די פארטיי הייסט אפ'גט'ען דאס ווייב

מוז מען פאלגען.

אין דער מאסקווער „פראַווראַ" ווערט דערצעהלט די פאלגענדע טראגישע געשיכטע;

אין האמעל האט א געוויסע פרוי, יעקאטערינא סמירנאווא, מיט צוויי רעוואלווער־שאסען שווער פערוואונדעט איהר געוועזענעם מאן, דעם אפיצער פון דער רויטער ארמעע און מיטגליד פון דער קאמוניסטישער פארטיי, קאלקא. דערנאך האט זי זיך אליין אריינגעשאסען א קויל אין קאפ און איז געשטארבען גלייך אויפ'ן ארט.

די פערשטארבענע האט איבערגעלאזען א בריף אויפ'ן נאמען פון יאראסלאווסקי, דער סעקרעטאר פון דער צענטראלער קאנטראל־קאמיסיע פון דער קאמוניסטישער פארטיי, אין וועלכען זי דערצעהלט די אורזאכען, וואס האבען איהר געטריבען צו אזא טראגישען סוף, עס ציינט זיך ארויס, אז די האמעלער ארגאניזאציע פון דער קאמוניסטישער פארטיי האט בעפוילען דעם קאמוניסטישען אפיצער צו גט'ען זיך מיט זיין פרוי דערפאר, וואס זי איז א פאשיסטקע. — אבוואהל איך האב דיך ליב, — האט דער מאן ערקלערט, — זענען מיר אבער דאך געצוואונגען צו שיידען זיך. איך וויים ועהר גוט, אז די דאזיגע פארערונג פון דער פארטיי איז אנ'אונבעגרינדעטע און אונבערעכטיגטע, אבער אלס קאמוניסט און רויטער קאמאנדיר קען איך נישט עובר זיין אויף דער מיליטערישער און רעוואלוציאנערער דיסציפלין און איך מוז אויספאלגען דעם בעפעל פון דער פארטיי. איך וויל, אז די זאלסט מיר פערשטעהען און אויך מעגליך, מוחל זיין.

דער בעשלוס פון דער פארטיי, וואס האט געפאדערט א גט, איז דורכגעפיהרט געוואָרען, און דער רויטער אפיצער האט אויף דעם בעפעהל פון דער פארטיי זיך געמוזט שיידען מיט זיין פרוי. געענדיגט אבער האט זיך עס מיט א שרעקליכער טראגעדיע.

אין דעם בריף צו יאראסלאווסקי, וואס איז דערהאלטען געוואָרען נאך איהר טויט, שרייבט סמירנאווא:

„איך בעט אייך רחמנות האבען אויף מיר און נישט לאזען מיך אונטערגעהען, גיט מיר א מעגליכקייט צו לינען נעבען מיין מאן דעם קאמוניסט. איך בין איז קיי וואך נישט שולדיג. פאר'ן טויט בעט איך ביי אייך נאר איין זאך: אויף ווייטער זאל די פארטיי נישט אומברענגען קיין פאמיליעס — גענוג וואס מען האט אונז ביידען אומגעבראכט"...

גאלדענע גליקען

(ראמאן)

(8

איך האב גענומען נאטאנס נאטיץ־ביכעל, און אויסזוכענדיג דאס בלעטעל, וואו עס זענען פערנאטירט געוועזען זיינע נאהאנטסטע צוזאמענטרעפענישען מיט מענשען, האב איך אנגעהויבען אין איהם אויפמערקזאם ארייינצושטודירען.

מיין לינקע האנד האט זיך בעת מעשה געשפילט מיט א קליין זילבערנע שפיגעלע, וואס איז געלעגען אויפ'ן טיש.

א לייכטער קוים הערבארער רויש הינטער דער פלייצע האט פלוצים געווענדט אויף זיך מיין אויפמערקזאמקייט...

דער דאזיגער רויש, אדער ריכטיגער — שארך, איז געוועזען אזוי שוואך, אז אויב מיין אויער וואלט פון פריהער נישט געוועזען צוגעוואוינט צו אויפכאפען די שטילסטע קלאנגען אין די שטילשווייגענדיגע פרעריען און וועלדער, וואלט איך איצט אוודאי גארנישט דערהערט.

נישט ריהרענדיג זיך האב איך א שיקעל געטון מיט די אויגען און א קוק געטון אין שפיגעלע.

די גרויסע פארטיערע, וואס האט פערדעקט דאס פענסטער, האט זיך קוים בעוועגט.

אנשטרענגענדיג די מוסקולען און די נערוען, מיט א שטארק קלאפענדיג הארץ, האב איך געווארט, וואס עס וועט ווייטער זיין.

צו מיין גרויס פערוואונדערונג, איז פון דער הינטער פארטיערע ארויסגעגאנגען א יונג מיידעל.

איהר פנים איז געוועזען טויט בלאס, און די אויגען פערשטעלט מיט'ן שאטען פון איהר הוט, וואס איז געוועזען ארויפגערוקט אויף די ברעמען.

אבער אפילו אינם שפיגעלע איז עס געוועזען צו זעהן, אז דאס דאזיגע מיידעל איז געוועזען אויסערגעוועהנליך שעהן.

א קורצע ווײלע איז זי געשטאנען אומבעוועגליך.

דערנאך האט אין איהר האנד א בליאסק געטון א קליין רעוואלווערל: איהר האנד האט זיך פאמעליך אויפגעהויבען, צילענדיג אין מיין קאפ.

קאפיטעל פיער

דאס מיידעל מיט'ן רעוואלווער.

איך האב א פאל געטון פאראויס אויפ'ן טיש פונקט אין דעם מאמענט, ווען עס האט אפגעהילכט דער שאס.

דער שאס גופא איז געוועזען זעהר א שטילער, אבער די קויל האט בולט א פייף געטון איבער דער ליניע, וואו ס'איז מיט א סעקונדע צוריק געוועזען מיין קאפ, און אפשפרינגענדיג פון טיש, האט זי זיך אריינגעקלאפט אין דער וואנד.

איבערנעהמען זיך און שטאלץ זיין מיט מיין געשיקטקייט, וואס איך האב גע'ירשנט פון די ארגענטינישע קאלובאיען, פון די העלדיש דרייסטע פרעריען־יונגען, האב איך נישט געהאט קיין צייט.

תיכף גלייך בין איך שוין אויפגעשפרונגען אויף די פיס, און אנגעכאפט דאס מיידעל פאר'ן האנד מיט א גרעסערער שנעלקייט, ווי מען דארף עס אויף איבערצולייגען די דאזיגע ווערטער.

זי האט נישט געשטעלט קיין ווידערשטאנד.

דער נישט־גערעכענטער אטענטאט אויף מיין לעבען האט דאכט זיך, אפגענומען ביי איהר די פעהיגקייט צו בעוועגען זיך.

ווי נאר איך האב זי אנגעריהרט, האט זי ארויסגעלאזט דעם רעוואלווער און פערגליווערט געקוקט אויף מיר מיט איהרע ברייט־געעפענטע, מורא'דיג איבערגעשראקענע אויגען.

מיט דער פרייער האנד האב איך אונטערגעהויבען דעם רעוואלווער.

נישט אכטענדיג דערויף, וואס דער רעוואלווער איז געוועזען זעהר קליין, האט ער דאך גע־האט די קראפט צו דערשיסען אויף טויט א מענשען אויף א שטח פון צוואנציג שריט.

איך האב איהם אריינגעשטעקט אין דער טאש, אפגעלאזט די האנד פונ'ם מיידעל, און מאכענדיג א צוויי שריט צוריק, האב איך זיך צוריקגעקעהרט צום שרייב־טיש.

— ווילט איהר זיך אוועקזעצען? — האב איך גוטפריינדליך א פרעג געטון.

מיין פראגע האט געהאט אנ'אומדערווארטעטען רעזולטאט:

מיט א שטילען קרעכץ האט דאס מיידעל אויפגעהויבען א האנד צו איהר פנים, און איידער איך האב זי בעוויזען אונטערצוכאפען, איז זי א פער'חלשטע אנידערגעפאלען אויף דער ערד.

— צום טייוועל! — האב איך ארויסגעברומט — ס'איז דאך זעהר א פאסקודנע געשיכטע.

און סוף כל סוף האב איך זי דאך נישט געקאנט איבערלאזען ליגען אויף דער פאדלאגע...

איך האב זי אויפגעהויבען פון דער ערד, און אוועקגעלעגט זי אויף דער סאפע.

דאס אלץ האט פאסירט אזוי שנעל, אז איך האב ממש נישט — געהאט קיין צייט וועגען עפיס א טראכט צו טון.

דא אבער איז מיר פלוצים איינגעפאלען, אז מען דארף צומאכען די טיר אויף דעם פאל, אויב מילפארד שלאפט נאך נישט, און דערהערענדיג דעם שאס, וועט ער קומען פרעגען, וואס עס האט פאסירט.

בין איך צוגעשפרונגען צו דער טיר, איבערגעדרייט דעם שליסעל אין שלאס־לאך, און גלייך דערנאך זיך צוריקגעקעהרט צו מיין געהיימניש־פולער אורח'טע.

זי איז אינדער'אמת'ן געוועזען פיל שענער, ווי זי האט זיך מיר פריהער אויסגעוויזען אינ'ם שפיגעלע.

א בלאסע, אנ'אומבעוועגליכע איז זי עהנליך געוועזען אויף א העריליכע גריכישע סטאטוע אויסגעצערטעלט פונ'ם צארטסטען מארמאר־שטיין.

בלויז איהר ברוסט האט זיך הויך מערקבאר געהויבען, געפאליעט און געזאגט עדות, אז זי לעבט...

איך האב דאך שוין עפיס א סך אדורכגעלעבט און אדורכגעמאכט אין מיין לעבען, נאר אין אזא לאגע בין איך געוועזען צום ערשטען מאל.

בעשליסען ווי אזוי מען דארף צו האנדלען אין האלבע נאכט מיט א יונגער שיינער מיידעל, וואס האט מיך געוואלט דערהרג'ענען — דאס איז געוועזען פאר מיר א צו דעליקאטע און גלייכצייטיג שווערע אויפגאבע.

קודם האב איך אנגענומען — דארף מען זי אפמינטערען.

איך האב אנגעגאסען אין א גלאז א ביסעל וויסקי, אויפס'כוח פונאנדערגעקלעמט איהר די ציין און ארייננעגאסען אין מויל עטליכע טראפען.

דער שטארקער אלקאהאל האט תיכף ארויסגעוויזען זיין ווירקונג.

קאלירען האבען זיך בעוויזען אויף איהר פנים, און מיט א טיפען זיפץ האט דאס מיידעל געעפענט די אויגען.

דערזעהענדיג, אז איך שטעה איבערגעבויגען איבער איהר, האט זי א ציטער געטון, און אין שרעק א ציה געטון זיך אויף צוריק.

דאס איז געוועזען נישט איבעריג פריינדליך פון איהר זייט, נאר איך האב געמאכט דעם אנשטעל, אז איך האב נישט בעמערקט איהר אינסטינקטיווע בעוועגונג.

— עס איז אייך איצט בעסער? האב איך א פרעג געטון, מונטערענדיג איהר מיט א שמייכעל.

אין איהר תשובה האט אפגעקלונגען אזא האס, אז איך האב זיך נישט־ווילענדיג צוריקגעצויגען פון דער סאפע:

— פארוואס קלינגט איהר נישט צו דער דינערשאפט, און רופט נישט פאליציי?

(פארטזעצונג קומט)

עפענטליכע ווארנונג!

דערמיט ווארן איך די ה"ה אגענטען וו. פרושינאווסקי און משה אפאטאווסקי, אז אויב זיי וועלען מיר נישט צוריקגעבען אין משך פון 8 טאג די אויסגענארטע 10 בלאנקא וועקסלען אויף א סומע פון 98 דאלאר (9 וועקסלען צו 10 דאלאר און 1 וועקסעל 8 דאלאר) אויף א פאליסע, אויף וועלכע איך האב נישט מסכים געווען, אויף וואס כ'האב עדות, וועל איך די זאך איבערגעבען דער פראקוראטור. גלייכצייטיג ווארן איך אלע סוחרים די אויבענדערמאהנטע בלאנקא-וועקסלען נישט צו נעהמען. מיט אכטונג

6410 י. ניימאן, אל. 1. מאי 39.

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים פמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים-קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית

צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי

א.ח. ציטרינאווסקי, קאמיענגא 1,

אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך!

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

וויכטיג פאר הורט און ענצעל!

שעניקעס, שעניקלייוועגד, זעק, שטייפלייוועגד, ביינוועל=סחורות

ביליג צו פאבריקספרייזען צו בעקומען

אגראדאווא 3 אין דער האלע № 86a

אויך ביי זיגעלמאן, פאלודניאווא 23

מעבעל

איך מאך בעקאנט דעם ג' פובליקום, אז איך בעזיץ א גרויסען אויסוואהל פון פערש. מעבעל ווי אויך ספעציעל פון פערש. געפארבטע עלפענביין-צימערן, ווי אויך פון פערשידענע מעדכען-צימערן, קען מען נאר בעקומען ביי

שופמאן און קאמפ. ווסכאדניא 64 אין הויף

א געוואלד אויף מצות

זאפארט צו פערדינגען צו ערמעהרטן צענעל-ניאנא 17, אין וואורסט-געשעפט.

4249

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.

פעטריקאווער 10, טעל. 31-86

[illegible]

Dr. med.

H. Lubiczz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

[illegible]

א געהילף-זעצער

ווערט פון זאפארט גע-ברויכט ביי בלייוויים פיעטריקאווער 41.

כ'קויף — און — צאהל

די בעסטע פרייזען פאר גאלד, זילבער, בריליאנטען, דימאנטען, פערל און לאמבארד-קוויטעס.

קאפעלוש

פלאץ-וואלנאשצי 10

א קוואליפיצירטער הויזען-וועסט-נייהער

און א האנד=נייהער צו בעשטעלטע ארבייט ווערען פון זאפארט גע-זוכט ביי בערגמאן, קעלבאך 12. 5420

ווארנונג!

אזוי ווי ס'האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע פעלר=בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די

ענט-פאטענטירטע בעטען ענט-פאטענטירטע

זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע

PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.

— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסער אויסוואהל

ניקעל=בעטען, אמעריקאנקעס, ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך, טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך, מעטער=מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.

רעיעלע בעהאנדלונג, פאבריקס=פרייזען, זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

איך זוך א לעדיג צימער

פון זאפארט געגען מא-נאטליכע בעצאהלונג. אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. „נייער פאלקסבלאט" אונטער "Natychmiast"

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונט

שניידער-געזעלען

צו 1-טע סארט סאקעס

אויבערמאשינער אונטער-מאשינער האנדנייערס און אויספרעסער ווערען גע-ברויכט ביי לאנדסבערג, פאלודניאווא 42, 4 שט.

Dr. med.

H.LAJCHTER

צאהן-כירורג

דזיאסלע-, קין-, גימען- און צונג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od $1^1/_2$—5 po poł. 4604

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

[illegible]

AKUSZERKA MASAŻYSTKA

B. JAKUBOWICZ

38 זגערזשער 38.

ערטיילט הילף-געבורטען פריוואט און פון דער קראנקען-קאסע. כ'נעם אויך אן איינדערהיים ווייזיטען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

WodnyRynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 26 marca do 1 kwietnia 1929 r. wł.

Program Nr. XI (Świąteczny)

HAROLD LLOYD

w komedji pod tytułem:

„Nieboraczek"

Następny program:

„Hrabina Paryża"

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. פון סטנער-שוועבע אנאליזען פון בלוט און אויסגלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונט. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נאר קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

ווייזיט 3 זל.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מויל-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאר-אטאריום פון קינסטליכע צייהן.

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

Dr. A. MAZUR

ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנקהייטען ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער

ווסכאדניא 65, טעל. 66-01

(איינגאנג אויך דורך פיעטריקאווער 46).

דער בעקאנטער רעכטס-קענער

י. אינפעלד

וואוינט איצט אויף פעטריקאווער 31. שפרעכשטונדען טעגליך פון 5—8 אוו.

בעזמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין מורים-נעריכטען די שווערסטע סכסוכים בעוויסענהאפט און לויט די פארטייליכטענדע געזעצע.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

פושעוסקא 11, טעלעפאן 37-63

עפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד"ר איכיך נאז, האלז, אויערן קר.	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 $4^1/_2$-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערוועז און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר בערנפאז פרויען און געבורטס-הילף	4—3

[illegible]

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג

צאהן-ארצט 1—10 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, פאמפען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוונט.

בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען.

מעכאנ. שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER

ŁÓDŹ, Konstantynowska 11

(Róg Zachodniej)

כ'נעהם אן אלערליי שלאסעריי-ארבייטען צו ביליגע פרייזען און פינקטליכע אויספיהרונג.

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ארצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 36-33.

ד"ר ראבאנסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין אויגען-קראנקהייטען	1—2 7—6
ד"ר יאקאבזאן נערוועז קראנקהייטען	[illegible]
ד"ר ראזענבלום קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר ספיקטאר פרויען און געבורטס-הילף	[illegible] 5-6
ד"ר קאנאפער כירורגישע-קראנקהייטען	5-6 און 1—2
ד"ר ווינבערג אינ. און לונגען-קר.	12—1, 6—7
ד"ר [illegible] רענטגען	9—12 4—6
א. גרושנסקי צאהן-ארצט	5—7
נ. ראזען צאהן-ארצט	9—2

[illegible]

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך זונטאג עפען.

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

[illegible]

לעטשניצע „זדראוויע"

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13)

טעל. 37-76.

אגראלאג נירען און בלאזקראנק.	ד"ר פיקעלני	$2-12^1/_2$ זונטאג $2-12^1/_2$
נערוועז-קראנק.	ד"ר וויינבערג	2—1 זונטאג 1—2
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר א. פאלאוויציק ד"ר מאשלאנקא ד"ר פרעכנער	5—3 ,1—11.30 זונטאג 12—2 2.30—1.30 זונטאג 30 12-10 10.30-9 ו 6.30-5
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיביאנסקי ד"ר קאץ ד"ר ליעווי ד"ר הענריק קאן	$11^1/_2$—$9^1/_2$ זונטאג $11-9^1/_2$ 2-12, זונט. 1-12 4.30-3, זונט. 1-2 12-11, זונט. 11-12
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר פעלים	7.30-6 ,1.30-12 זונטאג 12—1.30
פרויען-קראנקהייטען	ד"ר אראנאן ד"ר אייגעראוואו	1-12, זונטאג 1-12 דינסט. 2.30-1.30 $11^1/_2$—10.30 חוץ פרייטאג
נאז, האלז און אויערן-קר.	ד"ר ראבינאוויטש	1—2, זונט. 1—2
הויט- און געשלעכטס-קר.	ד"ר פאלק ד"ר זאנענבערג	10-9 ו 4.30-3.30 12-11, זונט. 11-12
אויגען-קר.	ד"ר קראוש	4-3, ו. $11^1/_2$-$10^1/_2$
ערצטל.אנאליז.	ד"ר ס. קאצען	
רענטגענאלאג	ד"ר קילמאן	7—3

וויזיטען אין שטאט. אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונג, רענטגענאגראפיע, זעמטל. דורכשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). פאקעי שטעלען.

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוו. זונטאג פון 8.30 פריה ביז 2 נ"מ

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז עפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פריוואט און ערב ליט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 — 60 — 4
פאר א מילימעטער-שורה: הינטער טעקסט—12 — 16 — 8
אויבער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. פאמיליענאנ.—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.